

za arhitekturu i prostorno planiranje

KRALJA TVRTKA 3, 23000 ZADAR

tel.:023/492-080, fax.:023/492-088, e-mail: block-projekt@optinett.hr

PROSTORNI PLAN UREĐENJA OPĆINE SALI IZMJENE I DOPUNE 2020.

OBRAZLOŽENJE PLANA

„Službeni glasnik Općine Sali“ br.

Nositelj izrade:
Izrađivač :

ulica Kralja Tvrta 3
23 000 ZADAR tel. 023 492 080

Direktor : Željko Predovan dipl.ing.arh.

Odgovorni voditelj : Željko Predovan dipl.ing.arh.

Stručni tim : Stephen Tony Brčić dipl.ing.upp.
Ivan Sutlović dipl.ing.el.
Jure Grbić, dipl.ing.građ.
Luka Predovan bacc. ing. aedif.
Zlatko Adorić, građ.teh

Županija:	ZADARSKA
Grad:	ZADAR
Naziv prostornog plana: PROSTORNI PLAN UREĐENJA OPĆINE SALI IZMJENE I DOPUNE - 2020. GODINE	
Naziv kartografskog prikaza:	OBRAZLOŽENJE
Odluka o izradi prostornog plana "Službeni glasnik Općine Sali" br. 4/18	Odluka predstavničkog tijela o donošenju plana "Službeni glasnik Općine Sali" br. /
Javna rasprava (datum objave): "Zadarski list" 02. 03. 2020.	Javni uvid održan od: 10. 03. 2020. do: 10. 04. 2020.
Pečat tijela odgovornog za provođenje javne rasprave:	Odgovorna osoba za provođenje javne rasprave: _____ Vladimir Radulić dipl. iur.
Suglasnost za plan prema članku 108.Zakona o prostornom uređenju ("NN" br.153/13, 65/17, 114/18, 39/19)	
Broj suglasnosti: KLASA: 350-02/19-11/42, URBROJ: 531-06-1-2-19-4, od 5.12.2019. godine	
Pravna osoba/tijelo koje je izradilo plan:	 Ulica Kralja Tvrtka 3, 23000 Zadar za arhitekturu i prostorno planiranje
Pečat pravne osobe/tijela koje je izradio plan:	Odgovorna osoba: _____ Željko Predovan, dipl.ing.arh.
Odgovorni voditelj:	Željko Predovan, dipl.ing.arh.
Stručni tim u izradi plana:	1. Željko Predovan, dipl. ing.arh. 2. Stephen Tony Brčić, dipl. ing. upp. 3. Jure Grbić, dipl.ing.grad. 4. Ivan Sutlović, dipl.ing.el. 5. Luka Predovan, bacc. ing.aedif. 6. Zlatko Andolić, građ. teh.
Pečat predstavničkog tijela:	Predsjednik predstavničkog tijela: _____ Srećko Milić
Istovjetnost ovog prostornog plana s izvornikom ovjerava: _____ (ime, prezime i potpis)	Pečat nadležnog tijela:

Ulica Kralja Tvrtka 3,
23000 Zadar
tel: 023 492 080
fax: 023 492 088
e-mail:
block-projekt@optinet.hr

REPUBLIKA HRVATSKA

MINISTARSTVO GRADITELJSTVA
I PROSTORNOGA UREĐENJA

10000 Zagreb, Ulica Republike Austrije 20
Tel: 01/ 3782 444 Fax: 01/ 3772 822

Uprava za prostorno uređenje, pravne poslove i programe Europske unije

Klasa: UP/I-350-02/17-07/26

Urbroj: 531-05-17-2

Zagreb, 12. srpnja 2017.

Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja, povodom zahtjeva tvrtke BLOCK-PROJEKT d.o.o. iz Zadra, Kralja Tvrta 3, zastupane po direktoru Željku Predovanu, dipl.ing. arch., za izdavanje suglasnosti za obavljanje stručnih poslova prostornog uređenja, na temelju članka 9. Zakona o poslovima i djelatnostima prostornog uređenja i gradnje („Narodne novine“, br. 78/15.), donosi

RJEŠENJE

I. BLOCK-PROJEKT d.o.o. iz Zadra, Kralja Tvrta 3, daje se suglasnost za obavljanje stručnih poslova izrade nacrta prijedloga svih prostornih planova i nacrta izvješća o stanju u prostoru svih razina te obavljanje poslova u vezi s pripremom i donošenjem svih prostornih planova i izvješća o stanju u prostoru svih razina iz članka 2. stavka 1. točke 1. Pravilnika o izdavanju suglasnosti za obavljanje stručnih poslova prostornog uređenja („Narodne novine“ br. 136/15.).

II. Pravna osoba iz točke I. izreke ovog rješenja dužna je jednom godišnje u mjesecu u kojem je izdana suglasnost dostaviti Ministarstvu dokumentaciju kojom se dokazuje da nisu prestali postojati uvjeti za obavljanje stručnih poslova prostornog uređenja.

III. Suglasnost iz točke I. izreke ovoga rješenja ukinuti će se rješenjem ako pravna osoba prestane ispunjavati uvjete propisane za izdavanje suglasnosti, uvjete koji moraju biti ispunjeni prilikom izrade prostornih planova ili ako stručne poslove prostornog uređenja obavlja protivno Zakonu o poslovima i djelatnostima prostornog uređenja i gradnje, propisima donesenim na temelju tog Zakona ili protivno propisima kojima se uređuje područje prostornog uređenja.

Obrázloženje

BLOCK-PROJEKT d.o.o. iz Zadra, Kralja Tvrta 3, podnio je ovom Ministarstvu zahtjev za izdavanje suglasnosti za obavljanje svih stručnih poslova prostornog uređenja.

Podnositelj zahtjeva je uz zahtjev priložio sve dokaze propisane odredbom članka 4. Pravilnika o izdavanju suglasnosti za obavljanje stručnih poslova prostornog uređenja:

1. fotokopiju rješenja o upisu u sudski registar kao dokaz da je BLOCK-PROJEKT d.o.o. iz Zadra, registriran za obavljanje stručnih poslova prostornog uređenja te

2. dokaze da ima zaposlene ovlaštene arhitekte urbaniste :

Željko Predovan, dipl.ing.arh., ovlašteni arhitekt urbanist, br.ovl. A-U 94

- i Stephen Tony Brčić, dipl.ing.upp., ovlašteni arhitekti urbanist, br.ovl. A-U 564

Za svakog od navedenih ovlaštenih arhitekata urbanista priloženo je :

- a) rješenje o upisu u Imenik ovlaštenih arhitekata urbanista i
b) izvornik potvrde o podacima evidentiranim u matičnoj evidenciji Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje ne starije od 30 dana.

Uvidom u navedenu dokumentaciju utvrđeno je da podnositelj zahtjeva ispunjava sve uvjete za izdavanje zatražene suglasnosti.

Slijedom izloženog, a sukladno odredbi članka 96. stavak 1. Zakona o općem upravnom postupku („Narodne novine“, br. 47/09.), riješeno je kao u točki I. izreke ovog rješenja.

Sukladno odredbi članka 10. stavak 2. Zakona o poslovima i djelatnostima prostornog uređenja i gradnje, riješeno je kao u točki II. izreke ovoga rješenja.

Upravna pristojba u iznosu od 35,00 kn po Tar.br. 1. i 2. Tarife upravnih pristojbi Uredbe o tarifi upravnih pristojbi („Narodne novine“, broj 8/17) uplaćena je na račun državnog proračuna.

UPUTA O PRAVNOM LIJEKU:

Ovo je rješenje izvršno u upravnom postupku i protiv njega se ne može izjaviti žalba, ali se može pokrenuti upravni spor pred Upravnim sudom u Splitu. Upravni spor pokreće se tužbom koja se podnosi u roku od 30 dana od dana dostave ovog rješenja. Tužba se navedenom Upravnom sudu predaje neposredno u pisnom obliku ili usmeno na zapisnik, ili se šalje poštom, odnosno dostavlja elektronički.

Dostaviti:

1. BLOCK-PROJEKT d.o.o., 23 000 Zadar, Kralja Tvrta 3,
n/p Željko Predovan, direktor
2. Evidencija suglasnosti, ovdje
3. Spis, ovdje

REPUBLIKA HRVATSKA

HRVATSKA KOMORA ARHITEKATA

Klasa: UP/I-034-02/16-02/79

Urbroj: 505-04-16-02

Zagreb, 19. travnja 2016.

Hrvatska komora arhitekata odlučujući o zahtjevu, ŽELJKA PREDOVANA, dipl.ing.arh., iz ZADRA, IVANA MEŠTROVIĆA 12A, OIB 53283151547 u predmetu upisa u Imenik ovlaštenih arhitekata urbanista na temelju članka 26. Zakona o komori arhitekata i komorama inženjera u graditeljstvu i prostornom uređenju (Narodne novine broj 78/15), i članka 37. Statuta Hrvatske komore arhitekata (Narodne novine broj 140/15), po zahtjevu stranke donosi

RJEŠENJE

1. U Imenik ovlaštenih arhitekata urbanista upisuje se ŽELJKO PREDOVAN, dipl.ing.arh., iz ZADRA, IVANA MEŠTROVIĆA 12A, pod rednim brojem 94, s danom upisa 19.04.2016. godine.
2. Upisom u Imenik ovlaštenih arhitekata urbanista, ŽELJKO PREDOVAN, dipl.ing.arh., stjeće pravo na uporabu strukovnog naziva "ovlašteni arhitekt urbanist" i pravo na obavljanje stručnih poslova temeljem članka 47. Zakona o poslovima i djelatnostima prostornog uređenja i gradnje i članka 48. Statuta Hrvatske komore arhitekata, te pravo na pečat i iskaznicu ovlaštenog arhitekta urbanista.
3. Upisom u Imenik ovlaštenih arhitekata urbanista, ŽELJKU PREDOVANU, dipl.ing.arh. Komora izdaje pečat i iskaznicu ovlaštenog arhitekta urbanista.
4. Upisnina u iznosu od 1.000,00 kn uplaćena je na račun Hrvatske komore arhitekata.
5. Žalba protiv ovog rješenja ne odgađa njegovo izvršenje.

Obrazloženje

ŽELJKO PREDOVAN, dipl.ing.arh., iz ZADRA, IVANA MEŠTROVIĆA 12A podnio je ovom javnopravnom tijelu zahtjev za upis u Imenik ovlaštenih arhitekata urbanista Hrvatske komore arhitekata dana 11.03.2016. godine.

Hrvatska komora arhitekata provela je postupak razmatranja dostavljenog potpunog zahtjeva imenovanog sukladno članku 64. st. 2. Zakona o komori arhitekata i komorama inženjera u graditeljstvu i prostornom uređenju i čl. 4. Pravilnika o upisima u imenike, upisnike i evidencije Hrvatske komore arhitekata te je utvrđeno da je ŽELJKO PREDOVAN:

- upisan u Imenik ovlaštenih arhitekata – stručni smjer ovlašteni arhitekt temeljem rješenja Klasa: UP/I-350-07/91-01/656, Urbroj: 314-01-99-1, od 31.07.1999. godine.
- da je položio stručni ispit dana 26.04.1995. godine
- da je završio odgovarajući studij i stekao akademski naziv diplomirani inženjer arhitekture,
- da je stekao odgovarajuće stručno iskustvo,
- da ima prebivalište na teritoriju Republike Hrvatske,
- da protiv njega nije pokrenuta istraga, odnosno da se ne vodi kazneni postupak zbog kaznenog djela koje se vodi po službenoj dužnosti,
- da je uplatio upisninu sukladno Odluci o visini upisnine i članarine Hrvatske komore arhitekata.

ŽELJKO PREDOVAN, dipl.ing.arch. je prema odredbama Zakona o Hrvatskoj komori arhitekata i inženjera u graditeljstvu bio upisan u Imenik ovlaštenih arhitekata – stručni smjer ovlašteni arhitekt i po toj osnovi obavlja poslove ovlaštenog arhitekta.

Prema odredbi čl. 64. st. 2. Zakona o komori arhitekata i komorama inženjera u graditeljstvu i prostornom uređenju imenovani je temeljem stečenih prava upisan u Imenik ovlaštenih arhitekata urbanista.

Temeljem ovako utvrđenog činjeničnog stanja ispunjeni su uvjeti propisani u čl. 27. Zakona o komori arhitekata i komorama inženjera u graditeljstvu i prostornom uređenju i članku 6. Pravilnika o upisima u imenike, upisnike i evidencije Hrvatske komore arhitekata.

ŽELJKO PREDOVAN, dipl.ing.arch. upisom u Imenik ovlaštenih arhitekata urbanista Hrvatske komore arhitekata od dana 19.04.2016. godine stječe pravo na uporabu strukovnog naziva ovlašteni arhitekt urbanist, pravo na pečat i iskaznicu, te sva prava i obveze sukladno Zakonu o komori arhitekata i komorama inženjera u graditeljstvu i prostornom uređenju, Zakonu o poslovima i djelatnostima prostornog uređenja i gradnje i Statutu Hrvatske komore arhitekata.

Slijedom ovako utvrđenog činjeničnog stanja zahtjevu je valjalo udovoljiti, te primjenom odredbi Zakona o komori arhitekata i komorama inženjera u graditeljstvu i prostornom uređenju, Zakona o poslovima i djelatnostima prostornog uređenja i Statuta Hrvatske komore arhitekata i gradnje riješiti kao u izreci.

Uputa o pravnom lijeku: Protiv ovog rješenja može se izjaviti žalba Ministarstvu graditeljstva i prostornoga uređenja, u roku od 15 dana od dostave ovog rješenja.

Upravna pristojba po tarifnom broju 1. i 2. Tarife upravnih pristojbi Zakona o upravnim pristojbama (NN br. 8/96, 77/96, 131/97, 68/98, 66/99, 145/99, 30/00, 116/00, 163/03, 17/04, 110/04, 141/04, 150/05, 153/05, 129/06, 117/07, 25/08,

60/08, 20/10, 69/10, 126/11, 112/12, 19/13, 80/13, 40/14, 69/14, 87/14 i 94/14)
naplaćena je i poništena na podnesku.

Predsjednica Hrvatske komore arhitekata
Željka Jurković, dipl.ing.arch.

Jurković

Dostaviti:

1. ŽELJKO PREDOVAN, ZADAR, IVANA MEŠTROVIĆA 12A
2. U Zbirku isprava Komore

REPUBLIKA HRVATSKA
TRGOVAČKI SUD U ZADRU

IZVADAK IZ SUDSKOG REGISTRA

SUBJEKT UPISA

MBS:

060142248

OIB:

36135686629

TVRTKA:

- 2 BLOCK-PROJEKT društvo s ograničenom odgovornošću za građevinarstvo i inženjering
2 BLOCK-PROJEKT d.o.o.

SJEDIŠTE/ADRESA:

- 4 Zadar, Grad Zadar
Kralja Tvrtka 3

PRAVNI OBLIK:

- 1 društvo s ograničenom odgovornošću

PREDMET POSLOVANJA:

- 1 63.2 - Ostale prateće djelatnosti u prometu
1 70.3 - Poslovanje nekret., uz naplatu ili po ugovoru
1 * - Ugostiteljska djelatnost
1 * - Turistička djelatnost
1 * - Izrada nacrta strojeva i industrijskih postrojenja
1 * - Inženjering, projektni menadžment i tehničke djelatnosti
1 * - Izrada projekta za kondicioniranje zraka, hlađenje, projekata sanitарne kontrole i kontrole zagađivanja i projekta akustičnosti
2 * - projektiranje objekata, građenje i nadzor nad gradnjom
2 * - projektiranje i izvedba projekata strojeva, elektroinstalacija, instalacija za vodu i odvodnju, plin i sustava za grijanje
2 * - poslovno savjetovanje
2 * - kupnja i prodaja robe
2 * - trgovačko posredovanje na domaćem i inozemnom tržištu
3 * - Djelatnost svih stručnih poslova prostornog uređenja: izrade svih prostornih planova

OSNIVAČI/ČLANOVI DRUŠTVA:

- 1 Željko Predovan, OIB: 53283151547
Zadar, Ljudevita Posavskog 8/b
1 - jedini osnivač d. o. o.

OSOBE OVLAŠTENE ZA ZASTUPANJE:

SUBJEKT UPISA

OSOBE OVLAŠTENE ZA ZASTUPANJE:

- 1 Željko Predovan, OIB: 53283151547
Zadar, Ljudevita Posavskog 8 b
- 1 - član uprave
- 1 - zastupa Društvo pojedinačno i samostalno

TEMELJNI KAPITAL:

- 2 20.000,00 kuna

PRAVNI ODNOSI:

Temeljni akt:

- 1 Izjava o usklađenju sa Zakonom o trgovackim društvima od 21. prosinca 1995. godine.
- 2 Odlukom člana društva od 10.09.2007. godine izmijenjeni članci 1., 2., 3., 4., 6. i 8. Izjave o tvrtki, sjedištu društva, temeljnog kapitalu i upravi.
- 3 Odlukom člana društva od 27.05.2008. godine izmijenjen članak 4. Izjave o djelatnosti društva.
- 4 Odlukom člana društva od 09.07.2012. godine izmijenjen članak 3. Izjave o sjedištu društva.

Promjene temeljnog kapitala:

- 2 Temeljni kapital povećan sa iznosa od 18.700,00 kuna za iznos od 1.300,00 kuna na iznos od 20.000,00 kuna.

OSTALI PODACI:

- 1 RUL I 19745

FINANSIJSKA IZVJEŠĆA:

	Datum predaje	Godina	Obračunsko razdoblje
eu	18.04.2012	2011	01.01.2011 - 31.12.2011

Upise u glavnu knjigu proveli su:

RBU Tt	Datum	Naziv suda
0001 Tt-96/3837-5	14.09.1998	Trgovački sud u Splitu
0002 Tt-07/706-2	20.09.2007	Trgovački sud u Zadru
0003 Tt-08/492-3	20.11.2008	Trgovački sud u Zadru
0004 Tt-12/1584-2	19.07.2012	Trgovački sud u Zadru
eu /	02.06.2009	elektronički upis
eu /	19.05.2010	elektronički upis
eu /	12.05.2011	elektronički upis
eu /	18.04.2012	elektronički upis

RÉPUBLIKA HRVATSKA
TRGOVAČKI SUD U ZADRU

IZVADAK IZ SUDSKOG REGISTRA

SUJEKT UPISA

U Zadru, 04. listopada 2012.

I. OBRAZLOŽENJE

1. POLAZIŠTA

1. 1. Položaj, značaj i posebnosti područja Općine Sali u odnosu na prostor i sustave Županije i Države

1. 1. 1. Osnovni podaci o stanju u prostoru

U urbanom sustavu Zadarske županije Općina Sali razmatra se u okvirima područja zadarsko-biogradske skupine otoka u širem smislu ili skupine pučinskih i manjih otoka u užem smislu.

U prostornom i razvojnom pogledu čitav otočki prostor Županije je vrlo osjetljive naravi s naglašenom demografskom i gospodarskom degradiranošću kroz vrlo dugi vremensko period.

U ovoj analizi kategorizacije otočnih skupina u sklopu Zadarske županije, treba prepoznati tri kategorije otoka i to :

Otoke Pag i Vir koji su mostovima povezani s kopnom, pa na neki način predstavljaju njegov integralni dio.

Otoke Ugljan i Pašman čiji je položaj povoljniji zbog blizine kopna, pa se razvijaju kao prigradska naselja Zadra i Biograda.

Pučinske otokе gdje spada i Dugi otok sa Zverincem, s 11 naseljenih mjesta.

Demografska slika priobalnih otoka (Ugljan i Pašman) je nešto povoljnija od one na pučinskim otocima, pa se može ustvrditi da je demografska slika na pučinskim otocima sve nepovoljnija što se očituje u stalnom procesu odseljavanja fertilnoga stanovništva sa tih otoka. Struktura stanovništva koje je stalno nastanjeno na pučinskim otocima sve je starija, pa ukoliko se trend iseljavanja ne zaustavi prijeti njihovo potpuno odumiranje.

~~Zemljopisno-analitičke cjeline:~~

Tablica 1: Zadarsko-biogradski otoci – površina, stanovništvo i naselja

Otoči	Površina u km ²	Broj stanov. 1991.	Broj naselja
Ugljan	51, 80	7. 518	8
Pašman i Vrgada	67, 00	3. 585	9
Ukupno:	118, 80	11. 103	17
Pučinski i manji otoci	237, 60	4. 622	23
Ukupno	356, 40	15. 725	40

Tablica 21: Osnovni statistički pokazatelji za općinski prostor

Općina	Površina		Stanovnici		Stanovi		Domaćinstva		Gustoća naseljen. st/ km ²
		%/žup.	1981.	1991.	1981.	1991.	1981.	1991.	
Sali	127, 46	3, 4	2346	2932	1278	785	945		24
OPP			2001	2011	2001	2011	2001	2011	
Sali			1820	1698	1505	1856	672	731	24

Županija je prema podacima dobivenim popisom stanovništva iz 1991. godine imala 170.017 stanovnika koji su vrlo neravnomjerno raspoređeni. Najgušća naseljenost je na priobalnom kopnenom dijelu i priobalnim otocima (Ugljan, Pašman, Vir i donekle Pag), dok su zalede i posebno pučinski otoci loše naseljeni.

Udio Općine Sali u ukupnom stanovništvu Županije iznosi svega 1, 35%.

Koncepcija razvoja ne mora nužno težiti za visokim stopama rasta broja stanovnika, već za ravnomernijom razdiobom u prostoru, te dovođenju u funkcionalni odnos broja stanovnika, te prirodnih i proizvedenih resursa svakog dijela županije. Porast broja stanovnika na obalnom dijelu neće se moći radikalno zaustaviti, jer se radi o snažnim i stihijnim činiteljima koji ljudi privlače na obalu, međutim trebalo bi voditi politiku ohrabrenja onih koji namjeravaju ostati ili se naseliti u slabije naseljenim područjima. Demografsko stanje na pučinskim otocima, pa time i na Dugom otoku je u stalnom trendu smanjivanja. Zaustavljanje opadanja stanovništva na otocima, odnosno stvaranje uvjeta održiva razvoja, biti će važna zadaća u budućnosti.

Generalno gledajući Zadarska će županija i u budućnosti održati stabilnu stopu rasta stanovništva, što bi uz bolju i ravnomjerniju prostornu razdiobu trebalo biti i jedan od najznačajnijih činitelja razvijanja. Istovremeno treba svim poticajnim mjerama nastojati zadržati proces depopulacije otoka. Položaj Dugog otoka u interesnim sferama Države i Županije u svakom slučaju mora biti velik, jer se nalazi u jedinstvenom sustavu otoka čije značenje je od posebne državne skrbi čime je jasno naznačena orijentacija Države na valorizaciju i korištenje gospodarskih vrijednosti otoka. Te su vrijednosti sadržane u više područja, ali turizam posebnih oblika mora biti u prvom planu.

1. 1. 2. Prostorno-razvojne i resursne značajke

Zadarska županija s površinom od 3, 7 tisuća km² ili 6, 5 posto površine države, jedna je ne samo od većih prostorno administrativnih cjelina, već i jedna od najraznolikijih županija u Hrvatskoj. Po svom geoprometnom položaju ova županija preko visokog gorskog vijenca Velebita povezuje Primorsku Hrvatsku sa Središnjom Hrvatskom i predstavlja optimalan prirodni i strateški koridor za izlazak kontinentalne Hrvatske na Sredozemlje. Ovom prostoru treba pridodati i oko 3, 7 tisuća km² morske površine Jadrana, što u svakoj strategiji razvoja predstavlja prvorazredni činitelj.

Sama županija ne predstavlja homogenu prirodno-geografsku regiju, već je čini niz posebnih prostornih cjelina, međusobno povezanih svojim geografskim položajem. Prirodni i proizvedeni faktori razvijanja na tom su području vrlo raznoliki, što uvjetuje i vrlo raznoliki stupanj gospodarskog i demografskog razvijanja.

Prirodni i proizvedeni resursi na kojima se je razvijalo gospodarstvo, te na kojima će se zasnovati i budući razvitak su:

- more kao atraktivni prometni potencijal, izvor hrane i turistički resurs zajedno sa otocima i njihovim jedinstvenim vrijednostima, biti značajan čimbenik,
- relativno obilje poljoprivrednog zemljišta,
- prirodne ljepote i atraktivni pejsaži pogodni za razvoj svih oblika turizma,
- postojeća prometna i druga infrastruktura,
- postojeći proizvodni, prometni, uslužni i drugi resursi s osvojenim tehnologijama, tržištima i znanjima.
- stanovništvo s visokim razinama znanja, te tehnološkim i organizacijskim sposobnostima.

Svi ovi resursi nisu jednakoraspoređeni u prostoru Županije. Najveća koncentracija proizvedenih fondova, stanovništva, pa i prirodnih izvora nastala je na zadarskom obalnom području, odnosno u gradu Zadru koji se razvio u vrlo značajno prometno, industrijsko, turističko, trgovачko, kulturno i administrativno središte u Hrvatskoj. Zapravo u cijelom području države u trokutu između Zagreba, Rijeke i Splita nije se dogodio niti jedan veći urbani i radni centar koji bi mogao vršiti centralno-mjesne i razvojne funkcije za područje Sjeverne Dalmacije i Like.

Procesi litoralizacije, koji u osnovi potiču koncentraciju stanovništva i njegovih aktivnosti na morskim obalama snažno su se očitovali upravo na širem području grada Zadra u posljednjih 40 ili 50 godina.

Udio Općine Sali u ukupnim gospodarskim kretanjima Županije nije velik, ali svojim potencijalima u turizmu, ribarskoj industriji i proizvodnji građevinskog ukrasnog kamena može u budućnosti više značiti. Posebno važan element podizanja gospodarskog potencijala Dugog otoka će biti interaktivno podizanje svih oblika komunikacije sa Zadrom, ali i otoka međusobno.

Infrastrukturni sustavi

Komparativne prednosti koje proizlaze iz povoljnog geoprometnog položaja Zadarske županije u jadranskom prostoru, a u svezi povezivanja cjelokupnog teritorija Republike Hrvatske međusobno i sa susjednim državama, mogu se u potpunosti ostvariti tek izgradnjom odgovarajuće prometne infrastrukture za potrebe međuregionalnog i regionalnog povezivanja. Poseban značaj pridaje se i povezivanju otočkih mesta s županijskim centrom.

Koncepcija prometnog rješenja mora definirati sve prometne funkcije koje će omogućiti potpuno prometno otvaranje Županije uz kvalitetno i učinkovito korištenje svih oblika prometnih usluga.

Cestovni promet

U cilju što uspješnijeg povezivanja s unutrašnjim prostorom Republike Hrvatske, brzog uključivanja u europske prometne tokove i pokretanja gospodarstva na područjima potencijalno najjačih kapaciteta, u usvojenoj Strategiji prostornog razvoja Republike Hrvatske definiran je državni prioritet izgradnje mreže autocesta.

Jadranska autocesta prolazi kroz područje Zadarske županije u dužini od cca 80 km. Kritična građevina je tunel Sveti Rok. U sklopu sustava državnih cesta na području Zadarske županije je i cesta na Dugom otoku.

Županijska i lokalna cestovna mreža mora biti izgrađena i opremljena tako da zadovolji prvenstveno sve potrebe javnog i individualnog prometa, jer se tu svakodnevno odvijaju najintenzivniji prometni tokovi.

Sve postojeće prometnice moraju se primjerenom rekonstrukcijom modernizirati, uz maksimalno očuvanje i zaštitu okoliša, te opremiti odgovarajućom prometnom signalizacijom kako bi se povećala njihova propusna moć.

Pomorski promet

Razvoj pomorskih luka i pomorskih veza Zadarske županije mora se zasnovati na potrebama Republike Hrvatske u svezi povezivanja s drugim državama, te na potrebama povezivanja same županije s otocima i ostalim prostorima države.

U cilju optimalnog iskorištenja svoje geoprometne prednosti i privlačenja što više prometnih tokova moraju se nabaviti nove vrste plovila za zadovoljenje prijevoza putnika i svih vrsta tereta, te stalno pratiti tehničke i tehnološke promjene u pomorskom prometu. Time će se osigurati mreža bržih, udobnijih i učestalijih veza na linijama s jadranskim i mediteranskim lukama, te ostvariti potrebne veze s otocima.

Prema Strategiji prostornog uređenja Republike Hrvatske i postojećoj podjeli pomorskih luka najvažniju ulogu na području županije ima luka Zadar, i to putnička i teretna.

Zadarska luka razvijat će se kao sekundarna luka po važnosti za državu i imati će ulogu međudržavne i državne luke na pravcu Europa-Zagreb-Jadran.

Na novoj lokaciji trajektne luke u Gaženici odvijat će se trajektni promet sa svim otocima zadarskog arhipelaga, promet svih brodova na dužobalnim linijama, na međunarodnim linijama i na kružnim linijama po Mediteranu i Jadranu kojima se osim putnika prevoze i vozila.

Željeznički promet

Postojeće željezničke pruge na prostoru Zadarske županije (Lička pruga i pruga Knin-Zadar) omogućuju da Zadarska županija, preko svoje glavne teretne luke u Gaženici, ravnopravno sudjeluje u uvozno-izvoznom i tranzitnom pomorskom prometu koji gravitira na luke Južne Hrvatske.

Izgradnjom pruga velikih brzina znatno će se smanjiti vrijeme putovanja željeznicom, a položaj i značaj pomorske luke Zadar još više će doći do izražaja.

U tom kontekstu Općina Sali se vezuje na željeznički promet preko terminala u Gaženici.

Zračni promet

Značaj i učešće zračnog prometa u cijelokupnom prometnom sustavu neprekidno raste, jer povećava mobilnost stanovništva, značajno smanjuje vrijeme i troškove putovanja.

Razvoj zrakoplovne luke Zadar zasniva se na potrebi što boljeg povezivanja teritorija i stanovništva Zadarske županije, osobito turističkih područja, jer bez adekvatne zrakoplovne luke veći razvoj gospodarstva, posebno turizma, danas se ne može ostvariti.

U kategorizaciji zrakoplovnih luka Republike Hrvatske zračna luka Zadar razvijat će se kao sekundarna zrakoplovna luka.

Nužno je ostvariti dobro zračno povezivanje udaljenijih destinacija sa zračnom lukom u Zadru i to putem izgradnje mreže helidroma. Taj aspekt prometa je za otoke posebno važan iz niza razloga. Osim toga trebati će razviti i nekoliko manjih zračnih luka sportskog karaktera čiji je osnovni cilj promicanje viših oblika turističke ponude. U tom pogledu potencijalni lokaliteti u Zadarskoj županiji su Dugi otok, Ugljan i Pag.

Vodoopskrba

Obzirom na predviđeni porast broja stanovnika, povećanje životnog standarda, te sveukupni planirani razvoj gospodarstva i prometa na prostoru Zadarske županije potrošnja vode neprestano će rasti.

Kako su vode nezamjenjiv, ograničen i jedan od najugroženijih prirodnih resursa današnjice mora se, radi skladnog gospodarskog i društvenog razvoja, korištenju voda posvetiti posebna briga. Samo provodeći osmišljeno gospodarenje nad cijelokupnim vodnim dobrom neće se ugroziti sve vrijednosti suvremenog svijeta koje se uz vodu stvaraju.

Područje Zadarske županije jednim dijelom je siromašno vodom, naročito duž svoga priobalnog dijela gdje su koncentrirana najveća naselja, a time i najveći potrošači vode, dok je izavelebitsko područje rezerva kvalitetne pitke vode. Stoga se za planirani razvoj županije moraju maksimalno racionalno koristiti svi raspoloživi vodni resursi.

Usljed sve većih potreba na vodi moraju se trajno osigurati dostatne količine kvalitetne pitke vode za cijelokupno područje Zadarske županije. To se može ostvariti samo utvrđivanjem optimalne koncepcije dugoročnog razvoja vodoopskrbe županije koja se mora temeljiti na već izgrađenim

sustavima dovoda vode iz lokalnih izvorišta, s rijeke Zrmanje i rijeke Krke i ličkih voda.

Mora se nastaviti s izgradnjom postojećih vodoopskrbnih sustava, te s izradom projektnih rješenja glede novih perspektivnih zahvata, kako bi se sve vode novih potencijalnih izvorišta mogle efikasno prihvati, transportirati i distribuirati u svim smjerovima i do svih potrošača. Samo na taj način u potpunosti će se zadovoljiti sve potrebe na vodi kao jednoj od najvažnijih ljudskih potreba i stvoriti nužni uvjeti za razvoj cjelokupnog područja Zadarske županije. Analizirajući raspoložive vodne resurse, a u svezi potrebnih količina, zahtjevanu kvalitetu vode i sigurnost u opskribi vodom, zadovoljenje potreba na vodi cjelokupnog prostora Zadarske županije može se postići :

1. Dogradnjom Regionalnog vodovoda Sjeverne Dalmacije u skladu s ranije predviđenim rješenjem, odnosno povećenjem kapaciteta sa sadašnjih 1175, 0 l/s na 3035, 0 l/s. To se može postići ostvarenjem ukupnog poboljšanja
2. Realizacijom u potpunosti druge etape projekta povezivanja vodoopskrbnih sustava Zadra i Šibenika.
3. Realizacijom planiranih višenamjenskih akumulacija na ličkom prostoru duž toka rijeke Ričice i na potocima: Opsenica, Krupčica i Radučica moguće je osigurati značajne količine kvalitetne i energetski povoljne vode. Stoga je već u projektu buduće Jadranske autoceste u profilu velebitskog tunela Sveti Rok predviđena izgradnja vodosprovodnika zadovoljavajućeg profila kako bi se vode iz ovih akumulacija uključile u vodoopskrbni sustav Sjeverne Dalmacije. Time će se dugoročno riješiti vodoopskrba cjelokupnog prostora Zadarske županije i omogućiti planirani gospodarski razvoj.
4. Ostvarenjem zahvata podzemnih voda podvelebitskog područja koje se za sada gube u moru, što treba dodatno adekvatno istražiti.
5. Korištenjem lokalnih izvorišta koja do sada nisu dovoljno ispitana i u cijelosti iskorištena, a zbog blizine u odnosu na potrošačka mjesta mogu se koristiti za vodoopskrbu uz relativno male troškove eksploatacije.
6. Povezivanje svih otoka Zadarske županije na regionalnu mrežu kao koncept definitivnoga rješenja vodoopskrbe.

Kako se voda još uvijek troši kao sirovina neograničenih količina koja minimalno utječe na ukupne troškove života i proizvodnju sveukupnih dobara racionalnija potrošnja i efikasnija uporaba vode može se postići njenom preraspodjelom u korist učinkovitijeg korisnika. To se prvenstveno odnosi na dosadašnje neracionalno korištenje vode iz javnih vodoopskrbnih sustava u poljoprivredne svrhe, za navodnjavanje. U budućnosti mora se za navodnjavanje i općenito u poljoprivredne svrhe isključivo koristiti voda niže kvalitete dobivena nakon određenog stupnja pročišćavanja iz otpadnih i djelomično zaslanjenih voda, ili iz umjetnih akumulacija uz primjene suvremenih sustava za navodnjavanje koji su vrlo racionalni.

Mora se kontinuirano provoditi snimanja realnog stanja postojećih građevina vodovodne mreže u cilju otkrivanja i saniranja gubitaka, definiranja načina uključenja novih zahvaćenih voda u postojeći sustav, te optimaliziranje rada cjelokupnog sustava.

~~Sve navedeno od važnosti je i za prostor Općine Sali, jer trajno zadovoljavajuće rješenje je u dovođenju vode sa kopna priključkom na regionalni sustav.~~

Postojeće stanje vodoopskrbe je nezadovoljavajuće. Dio otoka ima neefikasan sustav korištenja vode Žmanskoga jezera, ali su resursi ograničeni na manje od 3 l/sek i ne mogu pokriti potrebe mjesta Sali, Zaglav i Žman. Opskrbljenost vodom ostalih mjesta svodi se na tradicionalni oblik individualnih i seoskih cisterni. Takvo stanje je neodrživo i najozbiljniji je faktor sveukupne stagnacije života na otocima.

2014.godine tvrtka Hidroprojekt-ing napravila je „Koncepcionalno rješenje vodoopskrbe zadarskih otoka i podvelebitskog pravca“, označena projekta: 1897/2014 kojim su predstavljene dvije varijante rješenja vodoopskrbe otoka, podmorskim cjevovodima (u skladu s prethodnim Idejnim rješenjem), odnosno putem desalinizatora morske vode. Projektant u rezultatima opcionske analize donosi zaključak da je za područje Općine Sali povoljnija varijanta rješenja vodoopskrbe putem podmorskih cjevovoda. Planom se ostavlja mogućnost realizacije obje varijante.

Odvodnja otpadnih voda

Planirani porast pučanstva i predviđeni razvoj gospodarstva Zadarske županije neizostavno će dovesti do povećanja složenosti problema odvodnje i opasnosti od štetnih posljedica za sve vitalne elemente prirodne okoline, naročito vodne resurse. Kako bi se što učinkovitije spriječilo daljnje zagađenje podzemnih voda i obalnog mora i čim prije saniralo postojeće nezadovoljavajuće stanje nužno je donošenjem odgovarajućih propisa i osiguranjem potrebnih materijalnih sredstava, na državnoj i lokalnoj razini, pospješiti i ubrzati aktivnosti u svezi izgradnje adekvatnih sustava odvodnje s funkcionalnim uređajima za pročišćavanje i pripadajućim ispustima.

Problem prikupljanja, pročišćavanja i dispozicije otpadnih voda na području Zadarske županije

mora se rješavati u skladu s Prijedlogom nacrtu normi iz oblasti zaštite voda Republike Hrvatske, koji je izrađen prema Smjernicama Savjeta Europske Unije, a obzirom na osobine i osjetljivost pojedinih prijamnika, i to zasebno za vodotoke i obalno more, te na moguće neželjene promjene uslijed ispuštanja otpadnih voda. Obzirom na predložene veličine izgrađenih područja i osobine prijamnika na području Zadarske županije moraju se primijeniti potrebni stupnjevi pročišćavanja otpadnih voda sukladno propisima.

Prema prirodnim karakteristikama, gustoći naseljenosti, gospodarskom razvoju, stupnju izgrađenosti kolektorske mreže i osobitosti sredine u odnosu na prijamnik cijelokupno područje Zadarske županije u svezi rješavanja prikupljanja, pročišćavanja i dispozicije otpadnih voda može se podijeliti na: priobalni pojas, unutrašnji kopneni dio i otoke.

Za priobalno područje Zadarske županije more je od pamтивjeka, zbog svoje relativno velike sposobnosti samopročišćavanja, osnovni prijamnik svih viškova ljudskih djelatnosti, pa tako i potrošnih voda.

Obalno more je dio općeg krajolika, pa je iz estetskih i zdravstvenih razloga potrebno očuvati njegovu prirodnu kakvoću. Također i zbog gospodarske orientacije u kojoj turizam zauzima primarno mjesto nužno je na cijelom prostoru županije, održati more u stanju visoke kvalitete provodeći stalnu zaštitu morske vode od onečišćenja otpadnim tvarima.

Veličina i broj naselja, te koncentracija gospodarstva najveći su duž priobalnog dijela Zadarske županije, pa time i najveći zahtjevi glede zaštite voda od zagađivanja.

Da bi se osigurala zaštita mora, očuvala tražena kvaliteta morske vode, omogućilo održanje i razvoj svih biotropnih sustava u njemu, sve otpadne vode iz naselja ovog dijela županije moraju se prethodno pročistiti do stupnja koji neće ugroziti čistoću i utvrđene pokazatelje kvalitete mora.

Stoga se u svim naseljima priobalnog dijela Zadarske županije mora što prije izgraditi kolektorska mreža i uređaji s nužnim stupnjem čišćenja koji će biti u skladu s Prijedlogom nacrtu normi za čišćenje gradskih otpadnih voda, jer će dolazak turista iz zemalja EU sve više ovisiti o načinu i stupnju čišćenja otpadnih voda turističkih mesta, osobito zbog izravnog suparništva u gospodarskom pogledu sredozemnih turističkih zemalja koje već imaju uređaje za čišćenje otpadnih voda, ili će ih uskoro izgraditi.

Najprije se moraju definirati programi istražnih radova u svezi utvrđivanja postojećeg stanja kvalitete mora, kapaciteta mora za prihvat otpadnih voda i procjene potrebnog stupnja pročišćavanja prije podmorske dispozicije.

Na osnovi rezultata istražnih radova moraju se izraditi koncepcionska rješenja sustava odvodnje i dispozicije otpadnih voda za sva naselja priobalnog područja županije.

Osnovne pretpostavke za izradu ovih rješenja mora biti primjena razdjelnog sustava odvodnje, uz odvođenje oborinskih voda kratkim ispustima u more ili preko upojnih bunara u podzemlje.

Pri odabiru lokacije uređaja moraju se zadovoljiti prostorno-planerski zahtjevi o izboru što izoliranijeg područja, dovoljno udaljenog od zona širenja naselja i turističkih zona, zahtjev o potrebnim zonama sanitarnе zaštite oko uređaja, zahtjev da uređaj bude što bliže lociran podmorskog ispusta i visinski tako položen da pročišćene otpadne vode gravitacijski otječu s uređaja u more, te zahtjev da se osigura dovoljno prostora za dogradnju i proširenje uređaja u slučaju potrebe za primjenom većeg stupnja pročišćavanja otpadnih voda u budućnosti.

Otpadne vode naselja priobalnog područja Zadarske županije ispuštat će se nakon odgovarajućeg čišćenja u morski recipient dugim podmorskim ispustima.

Kako se otpadne vode zbog svojih fizikalno-kemijskih osobina šire po površini mora na dosta velike udaljenosti od izvora zagađenja, ovisno o površinskim strujama i vjetru, neophodno je izgradnjom dovoljno dugih podmorskih cjevovoda izvršiti zaštitu rekreativnih zona uz obalni pojas do udaljenosti 300 m od obale.

Točan položaj, dužina i profil podmorskog ispusta mora se odabrat će na osnovi prethodno izvršenih sveobuhvatnih oceanografskih ispitivanja kojima će se utvrditi povoljne morske struje i potrebne dubine, tako da vjetar ne donosi otpadne tvari na plaže ili druga atraktivna obalna područja, a da se istovremeno maksimalno iskoriste učinci samopročišćavanja prijamnika.

Stupanj pročišćavanja odredit će se obzirom na količine i sastav otpadnih voda, karakteristike i prijemnu moć morskog recipienta na lokaciji ispusta efluenta u more, a na način da ispuštene otpadne vode ne djeluju štetno na postojeći ekosustav mora, da se omogući sadašnji i planirani način korištenja obalnog mora, zadovolji sadašnja i omogući prilagodba budućoj zakonskoj regulativi.

Uporedno s definiranjem koncepcionskih rješenja mora se pristupiti etapnoj izgradnji sustava odvodnje, nastojeći da svaka etapa izgradnje predstavlja funkcionalno zaokruženu cjelinu.

Nužno je provoditi stalno praćenje količine i kvalitete ispuštene otpadne vode, te kvalitete prijamnika, kako bi se na vrijeme uočila potreba za većim stupnjem pročišćavanja.

Općenite smjernice za efikasno rješavanje zaštite voda od zagađivanja na prostoru Zadarske županije su:

- odabir primjerene tehnologije pročišćavanja svih otpadnih voda kojom će se iste pročistiti potpuno ili samo djelomično, ovisno o karakteristikama i zahtjevima prijamnika u kojeg se ispuštaju,
 - izbor mesta ispusta mora se odabrati ovisno o ekološkoj vrijednosti sredine i hidrografskim karakteristikama prijamnika,
 - odabrani sustav pročišćavanja mora omogućavati nadogradnju pojedinih etapa pročišćavanja,
 - izrada primjerenih koncepcijskih rješenja odvodnje i dispozicije otpadnih voda,
 - etapna realizacija projekta budućeg sustava odvodnje prema planiranom razvoju naselja, odnosno finansijskim mogućnostima investitora,
 - odvodnju, pročišćavanje i dispoziciju otpadnih voda obvezatno rješiti u skladu sa smjernicama i preporukama EU,
 - odlaganje mulja detaljno analizirati, a konačnu odluku o rješenju donijeti nakon svestranog ispitivanja kvalitete efluenta i učinka dispozicije na okoliš, priobalno more, odnosno vodotoke.
- Kao što gotovo na svim otocima Županije nema izgrađenih uređaja za odvodnju i kondicioniranje otpadnih voda tako i na Dugom otoku niti jedno naselje nema izvedenoga kanalizacijskog sustava (Postoji samo djelomično rješenje za Sali). Dakle, postojeće stanje je istovjetno onome iz prošlih vremena, odnosno sve je svedeno na septičke jame (crne jame).

Elektroenergetski sustav

Za nove elektroenergetske izvore, moguće je nedvojbeno konstatirati, njihovu razvojnu potrebu kako na nivou cijele države tako i na nivou županije. To prizlazi iz usporednih podataka o potrošnji električne energije po stanovniku koji su u 1996. godini registrirani, oko 1800 kWh/st., za Splitsku županiju oko 2450 kWh/st., za regiju Dalmacije oko 2150 kWh/st., za Hrvatsku oko 2430 kWh/st., dočim je ista proizvodnja u Poljskoj, Spanjolskoj, Rumunjskoj, Grčkoj i Bugarskoj skoro za 50% veća, u [vicarskoj, Njemačkoj, Danskoj, Japanu] otprilike za 150% veća, a u SAD za 550% veća. U Albaniji je ona za oko 100% manja nego u Hrvatskoj. Za preferiranu proizvodnju električne energije u hidrocentralama, na području naše županije više ne postoje značajni potencijali. Zato je potrebno svakako planirati izgradnju i drugih mogućih izvora energije kako za proizvodnju električne energije tako i za ostale energetske potrebe. Istovremeno postojeće resurse treba racionalno koristiti što svakako znači smanjivanje gubitaka odnosno smanjivanje emisije energije u zrak, vodu i tlo, a također što više uvoditi u korištenje male alternativne izvore.

Telekomunikacijski sustav

Područjem Zadarske županije protežu se magistralni vodovi (isključivo svjetlovodni kabeli) u dužini od preko 180 km. Pored magistralne važnosti ti kabeli, s obzirom na njihove brojne lokalne odgranke, čine i kičmu za povezivanje lokalnih tel. centrala.

Godine 1990. na području ondašnje zajednice općina Zadar, Biograd Benkovac i Obrovac bilo je instalirano 35. 120 tel. priključaka, odnosno 23. 20 tel. priključaka na 100 stanovnika.

Trenutno stanje (listopad 1997.) na području Zadarske županije je 74. 286 instaliranih tel. priključaka. Sadašnje suočenje broja priključaka na 100 stanovnika možemo uzeti samo sa rezervom s obzirom na događaje koji su uslijedili nakon 1991. godine. Naime službeno raspolažemo samo sa podacima popisa stanovništva 1991. godine (208. 124 stanovnika) dok je stvarno stanje daleko bliže procjeni od cca. 170. 000 stanovnika.

Prema podacima popisa stanovništva od 1991. godine dobije se 35, 7 instaliranih telefonskih priključaka na 100 stanovnika, dok se prema procjeni sadašnjeg broja stanovnika taj omjer iznosi čak 43, 69. Pravo stanje je blizu tog iznosa.

Ipak, moramo napomenuti da svi instalirani tel. priključci nisu u funkciji, odnosno uključeni. Razlog za takvo stanje je taj što izgradnja mjesnih telefonskih mreža kasni za realizacijom telefonskih centrala, a pored toga, zbog udovoljenja novim zahtjevima potrebno je imati određen broj slobodnih telefonskih priključaka.

Uzmemo li u razmatranje samo broj uključenih tel. priključaka, dobiju se slijedeći podaci:

- 23, 57 uključena tel. priključka na 100 stanovnika (broj stanovnika '91.)
- 29, 30 uključena tel. priključka na 100 stanovnika (prema procjenjenom broju stanovnika)

Planirano je da se rast telefonije i dalje nastavlja jednakom brzinom (što prizlazi iz prilagođenja potrebama stanovništva) kako bi do 2000 godine postigli stanje od 40 uključenih pretplatnika na 100 stanovnika. Realizacijom navedenog plana bi se približili stanju u najrazvijenijim zemljama zapadne Evrope gdje taj podatak iznosi 46 uključenih tel. priključaka na 100 stanovnika. U svakom slučaju trenutno postignuto stanje je na zavidnoj razini s obzirom da je stanje u mnogim razvijenijim zemljama ispod razine u našoj zemlji.

1. 1. 3. Planski pokazatelji i obveze iz dokumenata prostornog uređenja šireg područja i ocjena postojećih prostornih planova

Teritorij Općine Sali bio je u sastavu nekadašnje Općine Zadar za **taj je prostor izrađen koji postoji i još je uvijek na snazi**, OPP iz 1978. godine (sa izmjenama i dopunama iz 1984., 1985. i 1988. godine). Godine 1984. izrađen je i **usvojen** prostorni plan Dugog otoka, Rave i Zverinca. Taj prostorno planski dokument sadrži u prilogu definirane granice građevinskih područja te se na temelju toga izrađivala ~~se-sva detaljnija~~ planerska dokumentacija odnosno izdavale ~~lokacijske~~ potrebne dozvole za gradnju i uređenje prostora.

Prvi prostorni plan uređenja Općine Sali izradio je Županijski zavod za prostorno uređenje Zadarske županije („Službeni glasnik Zadarske županije“ broj 11/02) slijedile su tri izmjene i dopune („Službeni glasnik Zadarske županije“ broj 23/08, 10/12 i „Službeni glasnik Općine Sali“ 15/16)

Telašćica kao prostor parka prirode dobio je ~~1990~~ 2014. godine svoj prostorni plan (**Prostorni plan područja posebnih obilježja Parka prirode Telašćica, NN broj 22/14**) kojim je reguliran način korištenja i gospodarenja prostorom. Taj je plan na snazi i temeljem njime definiranih kriterija se ~~korišti prostor uređuje čuva i racionalno koristi~~.

~~Sva naznačena prostorna dokumentacija osim Prostornog plana PP Telašćica je zastarjela i neazurirana, pa ne može biti relevantna za bilo kakve zahvate u prostoru. Nova generacija planova u koju spada i ovaj Prostorni plan uređenja općine Sali biti će novelirana sa novom zakonskom legislativom. Ovdje treba naglasiti činjenicu da se u definiranju prostornih kriterija pored važeće zakonske regulative ~~korište~~ primjenjuju se svi relevantni elementi i kriteriji iz Županijskog prostornog plana Zadarske županije (Službeni glasnik Zadarske županije br. 02/01, 06/04, 02/05, 17/06, 25/09, 15/14 i 14/15) koji je pred usvajanjem.~~

1. 1. 4. Ocjena stanja, mogućnosti i ograničenja razvoja u odnosu na demografske i gospodarske podatke te prostorne pokazatelje

Općina ~~Dugi otok~~ Sali, u sustavu podjele prostorno-administrativnih jedinica Županije, je **zauzima** površinom najveći otok pučinske skupine otoka i ima:

dva **stalno naseljena** otoka - Dugi otok, i Zverinac,

- otok Lavdara (2, 40 km²), **na kojemu se nalaze nekoliko manjih izdvojenih dijelova građevinskog područja naselja** ~~kae zaselak Sali s-nekoliko stalnih stanovnika~~.
- 25 manjih i malih nenaseljenih otoka/otočića i nekoliko hridi

~~Dugi otok sa Zverincem~~ Općina Sali ima **44 12 naselja u 10 katastarskih općina** sa ukupnom površinom od ~~125,50~~ **127,47 km²**

Izuzimajući Park prirode Telašćica - površine ~~26,20 km²~~, **70,0063 km²**, u granicama određenim **Zakonom o proglašenju Parka prirode Telašćica** (»Narodne novine«, br. 14/88.) za koga je na snazi Prostorni plan područja posebnih obilježja Parka prirode Telašćica (NN broj 22/14), ~~koji je prostor definiran kroz posebne dokumente i prostorni plan, kopneni prostor unutar granica obuhvata Plana obuhvaća površinu estaje cca 100,00 od cca 106,38 km² prostora kojim se bavi Ovaj Plan.~~

Dugi otok je geomorfološki jedan od najistaknutijih cjelina istočne obale Jadrana. Hipsografski je s obzirom na veliku izduženost i relativnu uskost, vrlo istaknuta struktura. Najviši vrh na karbonatnom bilu otoka je Vela straža - 337, 00m, a ističu se još Veli vrh - 328, 00m i Crljina straža - 303, 00m.

Krška obilježja otoka uvjetovana su vapnenačko-dolomitnom građom, a izraženi su svi oblici reljefa u kršu kao što su vapnenačka bola, škrapari, kamenjari, ponikve, ponori jame, polja u kršu, suho doline i dr. Polja u kršu su najistaknutija pejsažna geomorfološka pojava i ujedno osnova vjekovnog opstanka otočkog stanovništva posebno su istaknuta na južnom dijelu Dugog otoka. Istim se Dugo polje, Krševanje polje, Stivanje polje, Arnjevo polje, Gmajno polje, Veliko jezero, Malo jezero, Čuh polje, Slotino polje, Glavočeve polje, Sridnje polje, Krajno polje, Luško polje, a ima ih i na sjevernom dijelu otoka kao što su Božavsko polje, Veloratsko polje, Solinsko polje, Dragovsko polje, Dumbovačko polje, Brbinjsko polje i Zveriško polje.

Speleološki objekti prilično su brojni, a najznačajniji su Strašna peć, Kozja peć i Veli badanj SZ od Luke, dok su drugi po današnjem poznавanju manje važni Vrh Zlata, Mali badanj, Markova kuća, Pocje, Pećina kod Luke, Vlakno kod Savra, Petnjica kod Brbinja, Romotina i Golubinka kod Sali i dr.

Obalu obilježava niz vrlo zanimljivih prirodnih oblika kao što su zaljevi i uvale Telašćica, Solišćica, Luka, Pantera, Brbinjske luke Jaz i Lučina Pantera, Sakarun i niz manjih lučica i draga.

Glavne klimatske karakteristike prostora ne razlikuju se bitno od ostalih priobalnih područja Županije.

Sustav naselja

~~Prema novoustanovljenim općinama~~ sustav naselja u Općini Sali je slijedeći:

- općinsko središte: Sali (OS)
- naselja kao lokalna središta: Božava i Brbinj (LS)
- ostala naselja kao manja lokalna središta: Zaglav, Žman, Luka, Savar, Dragove, Soline, Veli Rat sa zaseocima Verunić i Pelje, te Zverinac.

U gospodarskom smislu područje općine Sali ima sve preduvjete za kvalitetan razvoj i to prvenstveno u turizmu. Ta se tvrdnja temelji na činjenici da je prostor otoka jedinstvena administrativna prirodna cjelina, uključujući i otok Zverinac u neposrednoj blizini koji zaokružuje akvatorij koji također predstavlja vrlo vitalnu mjesnu zajednicu. Postojeći turistički kapaciteti u Božavi, Salima i Luci, te dosta brojni smještajni kapaciteti u privatnim kućama su zavidan postoeći resurs Općine.

Tvornica za preradu ribe "Mardešić" u Salima predstavljaju dobru gospodarsku osnovicu umjerenoga razvijenog općiskog prostora. U kontekstu razvojnih programa koji valoriziraju tradiciju ulova i prerade ribe te kompatibilnu proizvodnju tome, mogu otvoriti perspektive gospodarske pa time i demografskoga oporavka Dugog otoka. Svako ulaganje u ovu gospodarsku granu ima neprocjenjive vrijednosti za razvoj čitavog Dugog otoka.

Kao vrlo važan gospodarski resurs koji će imati odraza na ukupan razvitak otoka, treba računati sa eksploracijom kamena koja ovdje ima stoljetnu tradiciju. Poznati lokaliteti eksploracije, prvenstveno ukrasnog kamena, na području Borišina bili su u nedavnoj prošlosti relevantan čimbenik egzistencije naročito za mjesto Savar. Potencijalne rezerve kvalitetnog kamena otvaraju daljnje mogućnosti razvoja ove grane gospodarstva.

Za očekivati je da će u predstojećem vremenu doći do većih pomaka u poboljšanju uvjeta smještaja, pa tako i sve većega interesa za razvoj kvalitetnijih oblika turizma na otoku, odnosno postupnog smanjivanja debalansa u korist stalno nastanjenih stanovnika, pa time i bolje ponude. Turizam kao najznačajniji gospodarski resurs Općine mora se kroz posebne programe afirmirati u punoj mjeri.

Postojeća demografska slika je prilično nepovoljna i bilježi stalani pad nastanjenih stanovnika na otoku. Doduše popis stanovništva iz 1991. godine ne pokazuje tu tendenciju, ali to se ne može pripisati procesu zaustavljanja demografske depresije, već nekim drugim čimbenicima. Naime, sama činjenica prijavljivanja stalnog mjesta boravka nekog člana obitelji na otoku, ne znači mnogo. Jedini relevantan kriterij je broj radnih mesta na otoku, a on je krajnje nepovoljan. Naime, više od 50% aktivnog stanovništva cijelog otoka je zaposleno u tvornici "Mardešić", a 8, 8% u svim ostalim djelatnostima. Osim toga i starosna struktura otočnog pučanstva je poremećena i za čitav otok ona izgleda ovako:

Prikaz broja stanovnika prema starosnim skupinama u određenom popisnom razdoblju:

godina	1991	2001	2011
0 – 19 god.	537 stanovnika	305 stanovnika	208 stanovnika
20 - 59 god.	1448 stanovnika	737 stanovnika	742 stanovnika
60 god. i više	791 stanovnika	778 stanovnika	748 stanovnika

Prosječna starost je 46, 1 godinu (u Županiji 36, 4 godine) i pokazuje daljnju tendenciju povećanja.

Kada se promatra ova struktura pojedinačno po mjestima odnosi su još nepovoljniji.

Navedeni pokazatelji jasno ukazuju na ubrzano starenje stanovništva na prostoru Općine.

Kroz ukupnu politiku razvoja Općine Sali trebati će doći do znakovitijih pomaka u poboljšanju demografske slike i kvalitetnije gospodarske strukture kroz aktive razvojne programe koje treba poticati lokalna samouprava.

Ograničavajući elementi razvoja, a vezani na prostorne faktore su:

- Potreba očuvanja ekološke stabilnosti prostora koje su posebno naglašene na otočkom prostoru (pučinskih otoka) kao sustava od posebne državne skrbi i čiji se prostor mora koristiti po posebnim kriterijima
- Racionalno iskorištavanje svih prirodnih izvora u svrhu postizanja optimalnih efekata u smislu osiguranja održivosti razvoja, istovremeno neugrožavanja temeljnih vrijednosti u prostoru.
- Nadasve je potrebno osigurati prirodni rast naselja odnosno njihova širenja, a što prepostavlja zadržavanje homogene građevinske strukture koja je u krajnjem obliku i najracionalnija.
- Prilikom formiranja novih građevinskih područja za turističku izgradnju treba se pridržavati zadanih kriterija iz PPŽ -a.
- Na temelju propozicija iz Prostornog plana županije definirati će se način korištenja zona posebne namjene kao što su prostori za potrebe obrane i groblja.

Prostori za potrebe obrane na Dugom otoku, a prema uvjetima popisu Ministarstva obrane postojeće zone posebne namjene sa zaštitnim i sigurnosnim zonama koje je potrebno zadržati na

prostoru unutar granica obuhvata plana su :

• ZONE TRAJNO PERSPEKTIVNE :

- Božava - objekt uređenja prostora LUP
- Dragove - objekt uređenja prostora LUP
- Grbaščak - objekt uređenja prostora
- Paprenica - objekt uređenja prostora potkop
- Čuška duboka - maskirni vez
- Sali (Punta bluda) - radio far
- Luka - zemljište
- RP Vela straža - zemljište LUP
- MOL „rt lopata“ – LUP
- Zagračina - potkop
- Propratno - potkop
- Bokašin - potkop
- Zrakoplovna vježbališta "Dugi otok" - LD-20 i LD-22.

• ZONE PRIVREMENO PERSPEKTIVNE :

- Vojarna Sali u Salima
- Karaula, o. Sali u Salima

Za zone trajno perspektivne potrebno je sukladno zakonskim odredbama definirati zaštitno i sigurnosno područje, a što će se utvrditi na osnovi posebnoga programa koji će se izraditi u nadležnom ministarstvu.

Za zone privremeno perspektivne moguće je odrediti drugu namjenu.

U blizini zonama postojećih naselja su locirana su mjesna groblja za koja se generalno uglavnom može ustanoviti da svojom površinom odgovaraju potrebame tih naselja. Kako ne postoji tečna evidencija tih groblja u pogledu njihove površine i ostalih elemenata, Ovim Planom određene su zone groblja (postojeće i planirano) i ucrtane će se odrediti zaštitni pojas uz groblje koji će biti najmanje iste veličine kao i samo grbilo, a može poslužiti i za moguće proširenje. Ova površina će se definirati na podlogama građevinskih područja naselja (1:5000)

2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA I UREĐENJA

2. 1. Ciljevi prostornog razvoja županijskog značenja

2. 1. 1. Razvoj naselja posebnih funkcija i infrastrukturnih sustava

Dugi otok je po svojim geografskim i geomorfološkim karakteristikama specifična struktura. Dužine preko 41 km, sa Zverincem broji 11 Temeljem Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj, (N.N. broj 86/06) u sastavu općine Sali je 12 naselja. Općinsko središte, naselje Sali, je vrlo udaljeno od ostalih naselja što čini velike poteškoće u komuniciranju. Na temelju samo ovih naglašenih karakteristika treba težiti:

- Zaustaviti negativan trend demografskog pada kroz niz poticajnih mjera.
- Ravnomjernom razvijanju svih naselja kroz decentralizaciju nekih funkcija. Posebno podupirati razvoj dvaju lokalnih središta (Brbinj i Božava)
- Stimulirati kvalitetnu prometnu povezanost naselja međusobno i naselja sa županijskim centrom brzim putničkim prometnim pravima koji će omogućiti stalnu nastanjenost na otoku.
- Osnovati kvalitetnu opskrbljivost svih naselja vodom izgradnjom vodovodnog sustava sa kopna.
- Treba ubrzano raditi na sustavnom rješavanju otpadnih voda izgradnjom lokajnih uređaja za kondicioniranje svih otpadnih voda.
- Sustavno treba riješiti odvoz svih vrsta komunalnoga otpada na centralnu deponiju Županije.

2. 1. 2. Racionalno korištenje prirodnih izvora

U domeni prirodnih izvora su prirodne vrijednosti samoga otoka, u njegovu geostrateškom položaju u prostoru Županije i nenarušenim dijelovima prostora. Osnovni cilj korištenja tih vrijednosti mora biti racionalnost. Ta se racionalnost mora očitovati u ograničavanju svih oblika neumjerenoga korištenja prostora, koji se do sada manifestirao u zadovoljavajućim razmjerima. To se očituje u ograničavanju pretjerane izgrađenosti, ostavljanju velikih slobodnih prostora u njihovu prirodnom obliku, primjeni najboljih tehničkih i oblikovnih rješenja u izgradnji suprastrukture i infrastrukturnih objekata.

Prirodni izvori Dugog otoka su uglavnom oni koji se mogu svrstati u turističke resurse, a to znači nenarušen prirodni okoliš i očuvan akvatorij. Te se vrijednosti valoriziraju u najvećoj mogućoj mjeri kako bi i u budućnosti zadržali sve bitne visoke karakteristike.

~~Prirodni izvor je u oblasti korištenja mineralnih sirovina – vrlo kvalitetnih rezervi ukrasnog kamena i čija eksploatacija ima tradiciju na otoku. Umjerenim i tehnološki usavršenim korištenjem ovog resursa može se osigurati stabilnost okoliša i gospodarska korist. Jedini lokalitet koji je u ranijim vremenima bio korišten je centralni dio otoka, između uvala Ovča i Paladinica, nadalje će se koristiti.~~

Na općinskom prostoru postoje prirodni uvjeti i za neke oblike poljoprivrednih djelatnosti kao što je maslinarstvo i neke kulture voćarske proizvodnje. Stoga se kao cilj postavlja potreba stimuliranja ovih oblika korištenja poljoprivrednih resursa. Navedene mogućnosti poljoprivredne proizvodnje naglo će se povećati sustavnim rješenjem vodoopskrbe.

2. 1. 3. Očuvanje ekološke stabilnosti i vrijednih dijelova okoliša

Ekološku stabilnost karakterizira sposobnost okoliša da prihvati promjene prouzročene vanjskim utjecajem i da pritom zadrži svoja prirodna svojstva.

U strategiji osiguranja obzirnog i uravnoteženog – održivog korištenja prostora nužno je najprije izvršiti vrednovanje prostora kako bi se definirale posebnosti njegovog krajolika, te s njima uskladile njegove planirane preobrazbe. To je važno kako zbog nastojanja da se ostvari što zdraviji život za lokalno stanovništvo, tako i zbog ponovnog uspostavljanja prostorne ravnoteže na području čitavog kontinenta. Održivost znači oblik zadovoljavanja ljudskih potreba pri čemu se ne ugrožavaju razvojne mogućnosti budućih generacija. Ona prepostavlja dubok i radikalni zaokret u ljudskom ponašanju kako bi se dugoročni gospodarski, ekološki i društveni ciljevi doveli u suglasje i ravnotežu.

Prostor Općine Sali planira se uređivati na način da se njime racionalno gospodari, te da se kod svakog zahvata u prostoru štiti okoliš i čuva biološka raznolikost za sadašnje i buduće generacije. Uz to se mora voditi računa o kakvoći života stanovnika grada, pogotovo u uvjetima velike gustoće naseljenosti i aktivnosti, u često potpuno artificijelnom ambijentu.

Prostor je skup tehničkih uređaja nastao na izvorno prirodnoj podlozi – šumama i poljoprivrednim

površinama. Gradnjom se prekidaju prirodni tokovi i narušavaju prirodni procesi u okolišu, te trajno remeti uspostavljena dinamička ravnoteža i stvaraju novi odnosi.

Da bi se planiralo i gradilo na održiv način potrebno je poznavati kako prirodne tako i antropogene sastavne dijelove krajobraza i njihove interakcije, te osigurati funkcioniranje prirodnih tokova biljnog i životinjskog svijeta.

Stoga se Planom nastoji ostvariti zadovoljavajući odnos izgrađenih i neizgrađenih površina, te omogućiti postojanje cjelovite i povezane mreže prirodnih i neizgrađenih zelenih površina. Pri tome nije dovoljno samo zadovoljiti količinu nego i uspostaviti odgovarajući raspored slobodnih i zelenih površina, te odgovarajuće fizičke veze među njima. Uspješno funkcioniranje održivog metabolizma prostora zahtijeva postojanje dovoljnog udjela prirodnih površina na prostoru općine Sali.

2. 2. Ciljevi prostornog razvoja općinskog značenja

2. 2. 1. Demografski razvoj

Cilj demografskog razvoja Općine mora biti srednje umjereni rast stanovništva sa tendencijom poboljšanja fertiliteta kao osnovice za podizanje kvalitete svih bitnih životnih funkcija, a posebno turističke aktivnosti na otoku kao najvažnije gospodarske grane. Tome cilju treba težiti stvaranjem niza potrebnih stimulativnih mjer na svim razinama.

Posebnim programoma iz gospodarske aktivnosti treba poticati djelatnosti koje će omogućiti postupnu demografsku revitalizaciju Općine. Kao dugoročan cilj mora biti ostvarenje mogućnosti za stalnu nastanjenost na D. Otku i Zverincu do 5000 stanovnika.

2. 2. 2. Odabir prostorno-razvojne strukture

Prostorno razvojna struktura determinirana je isključivo prirodnim datostima, a to je turističko gospodarstvo srednje i više kategorije sa ciljem popunjavanja svih oblika ponude. U okvirima ovoga razvoja razvijati tercijarne i kvartrne djelatnosti. Posebice valja stimulirati određene vrste ribarstva i marikulture kao komplementarne djelatnosti turizmu. Poljoprivredne površine koje se obrađuju nisu velike i treba ih zadržati sa tendencijom intenzivnije prizvodnje za potrebe lokalnog stanovništva. Šumske površine trba održavati ali i vršiti daljnje pošumljavanje. Proizvodne pogone, koji su ekološki čisti, trba svesti na prihvatljivu mjeru i locirati grupirano na najmanje atraktivnim mjestima. Tu je svakako potrebno podupirati sve programe koji se oslanjaju na ulov, uzgoj i preradu ribe, te **uzgoj maslina i proizvodnju maslinovog ulja** ~~kontroliranu eksploraciju posebne ukrasnog/arhitektonskog kamena~~.

2. 2. 3. Razvoj naselja, društvene, prometne i komunalne infrastrukture

Dugi otok i otok Zverinac su integrirane prostorne cjeline koje imaju naslijedene načine korištenja prostora i to - prostora gdje su nastala naselja uz zaštićene uvale i na rubu kraškoga polja. Takav način korištenja prostora bio je krajnje racionalan i osiguravao je proces održivosti egzistencije stanovništva.

Radi postizanja harmoničnog razvitka čitavog otoka treba osigurati ravnomjeran rast i razvoj svakog pojedinačnog naselja stimuliranjem specifičnosti i disperzijom funkcija.

Tipološke karakteristike slike naselja treba učiniti prepoznatljivima, a što se može postići jedino dobrom urbanističkom organizacijom struktura. Taj cilj valja ostvariti kroz kvalitetno planiranje prostora i efikasnu kontrolu provedbe.

Kao sastavnica dobro organizirane strukture naselja je njegova opremljenost društvenom infrastrukturom koja se očituje kroz razvijanje lokalnih interesa u znanosti, kulturi, umjetnosti i sportu.

U pogledu komunalnoga uređenja valja težiti da sva građevinska područja budu podjednako kvalitetno opremana svim uređajima komunalne potrošnje.

Temeljni cilj je da se u planskom razdoblju stvore predovjeti za definitivno opremanje Dugoga otoka vodovodom sa regionalnoga vodovoda i lokalnim uređajima kanalizacije.

Od presudnog značaja za održivost razvoja su dobre brodske veze sa Zadrom, na čemu treba uporno djelovati.

2. 2. 4. Zaštita krajobraznih i prirodnih vrijednosti i posebnosti te kulturno-povijesnih cjelina

Dugi otok i Zverinac obiluju krajobraznim i prirodnim vrijednostima koje ih po mnogo čemu čine posebnima. Osim toga postoji cijeli niz kulturno povijesnih cjelina i pojedinačnih spomenika kulturne i prirodne baštine koji govore o visokim dosezima života na ovim prostorima u dugom vremenskom razdoblju. Sve te vrijednosti se moraju revalorizirati i aktivno ugraditi u suvremene tijekove života na otoku vodeći stalnu brigu o njihovoj pravoj i efikasnoj zaštiti.

Posebno se naglašava potreba očuvanja krajobraznih vrijednosti malih draga i dražica, zaljeva, luka i lučica i cijelogra priobalnog dijela koje je očuvano u prirodnom stanju.

Cilj je očuvati u nasljeđe i još nenarušene ruralne strukture postojećih naselja kao jezgru stvaranja graditeljskog identiteta otoka. Ove se cjeline trebaju urgentno registrirati, valorizirati i odrediti im namjenu. Realna mogućnost je njihovo privođenje turističkoj namjeni.

2. 3. Ciljevi prostornog uređenja naselja na području općine

2. 3. 1. Racionalno korištenje i zaštita prostora

Svaka od prostorno razvojnih cjelina/građevinskih područja u kojima postoje specifični i različiti uvjeti razvoja trebaju odmah koristiti svoje potencijale kako bi se što prije stvorili optimalni uvjeti za buduće razdoblje. Prioriteti se za razvoj, pri tome ne mogu dati ni jednoj prostorno razvojnoj cjelini već oni moraju proizaći iz prirodnih i drugih mogućnosti svake od njih. Mora se poštivati načelo da se ni jedna prostorno razvojna cjelina ne može razvijati na račun druge. To znači da se u globalnoj politici razvitka otoka uspostavi sustav ravnopravnosti.

U cilju racionalnog korištenja i zaštite prostora mora se veće turističke zahvate usmjeriti na planirani prostor za izgradnju objekata i sadržaja isključivo turističke namjene. Ostalu turističku i drugu izgradnju razvijati u postojećim građevinskim područjima uz racionalno postupanje sa prostorom.

Postojeća građevinska područja, a prvenstveno postojeće stare jezgre treba korigirati na način postizanja funkcionalnijeg opremanja prostora naročito u prometnom i infrastrukturnom pogledu.

Kroz proces definiranja granica GP-a treba težiti što skladnijem povezivanju izgrađenih i narušenih djelova naselja u funkcionalno i vizualno suvisle cjeline.

Sustav graditeljskih struktura i nadalje će ostati pretežno u individualnim jedinicama osim u građevinskom području isključivo turističke izgradnje. Kroz izradu detaljne urbanističke dokumentacije za sva područja treba definirati detaljne kriterije građevinskih struktura koji će se temeljiti na ovome Planu.

Važan segment zaštite prostora je postupanje s otpadom stoga se za ovu oblast ciljevi su:

- izbjegavanje i smanjivanje nastajanja otpada i smanjivanja opasnih svojstava otpada čiji nastanak se ne može sprječiti.
- sprječavanja nenadziranog postupanja s otpadom,
- iskorištavanje vrijednih svojstava otpada i njegova obrada prije odlaganja,
- odlaganje otpada na odlagališta,
- saniranje otpadom onečišćenih površina,
- s otpadom se mora postupati na način da se izbjegne: opasnost za ljudsko zdravlje, opasnost za biljni i životinjski svijet, onečišćenje voda, mora, zraka i tla iznad prihvatljivih graničnih vrijednosti, nekontrolirano odlaganje i spaljivanje, stvaranje buke i neugodnih mirisa, pojavljivanje i razmnožavanje štetnih životinjskih i biljnih vrsta, razvoj patogenih mikroorganizama, narušavanje javnog reda i mira.

2. 3. 2. Utvrđivanje građevinskih područja naselja u odnosu na postojeći i planirani broj stanovnika, gustoću stanovanja, izgrađenost, vrijednosti i posebnosti krajobraza i prirodnih i kulturno-povijesnih cjelina

Na prostoru cijele Općine trendovi izgradnje naselja u novijoj povijesti su bili neorganizirani i bez oslonca na tradicionalne vrijednosti urbaniteta. Na taj način stvorena su relativno velika građevinska područja sa pretežno kućama za alternativno stanovanje i odmor, pa otok postupno poprima karakter sezonskog stanovanja.

Na temelju postojećega stanja - gustoće izgrađenosti koja se ustanovljava na temelju popisa stanovništva iz 1991. godine i ukopne mase objekata nije moguće precizno definirati relevantne kriterije za formiranje građevinskih područja odnosno proširenja postojećih izgrađenih dijelova

naselja. Međutim, svakako treba uzeti u obzir i povremene korisnike prostora kao što su tzv. vikend-stanovnici, te dio turista koji borave u kućnoj radinosti, jer su i oni konzumenti prostora u naselju.

Ovim se planom utvrđuju kriteriji za novu izgradnju u zonama preširenja građevinskih područja koji moraju biti restriktivniji sa osnovnim ciljem da svekolika nova izgradnja označi nove, više vrijednosti kojima će se kvalitetnije urediti prostor u budućnosti težiti. Tako treba, u sklopu građevinskih područja sa pretežno stambenom izgradnjom, smanjivati koeficijent izgrađenosti prilagoditi zatečenom okruženju i naslijeđenim vrijednostima u korist većih slobodnih javnih površina.

Osnovni cilj kojemu teže kriteriji ovoga plana je racionalno korištenje prostora i stvaranje homogenih urbanih struktura naselja.

Za planirane zone turističke izgradnje također se postavljaju vrlo visoki kriteriji organizacije prostora koji će omogućiti prilagodbu građevinskih struktura postojećim krajobraznim vrijednostima, te osigurati dovoljno slobodnoga prostora i zelenih površina kao javnog prostora.

2. 3. 3. Unapređenje uređenja naselja i komunalne infrastrukture

U interesu općega cilja podizanja kvalitete življenja i turističke ponude treba stalno težiti stvaranju sve primjerenijih uvjeta koji se sastoje u urbanom opremanju naselja kroz sustavno uređenje privatnog i javnog prostora, opremanje luka i lučica suvremenom opremom, održavanjem svih prometnih površina, javnog zelenila i drugih zahvata.

Posebno se nameće potreba hitnog opremanja naselja kanalizacionim sustavima odnosno sustavima zbrinjavanja otpadnih voda na način potpunog pročišćavanja. Ti se sustavi trebaju planirati kao jedinstveni uređaji za čitavo naselje, a posebno za turističke zone.

Posbno bi trebalo težiti urbanom i arhitektonskom oblikovanju strukture naselja od stvaranja prepoznatljive slike naselja do uređenih ambijenata unutar same strukture. Taj se cilj može ostvarivati postupno uz visoku svijest o poštivanju propisanih kriterija vezanih na oblikovanje arhitektonskih volumena i opću obradu svih segmenata struktura naselja.

Zadani se ciljevi mogu uspješno ostvarivati samo na temelju postizanja visokoga stupnja koncenzusa u domeni zajedničkih interesa svih građana.

3. PLAN PROSTORNOG UREĐENJA

3. 1. Prikaz prostornog razvoja na području općine u odnosu na prostornu i gospodarsku strukturu županije

Zadarska županija ne čini homogeni gospodarski prostor i teško je donijeti jedinstvenu strategiju razvijatka na razini županije. Generalni cilj za sve prostorne cjeline u okviru županije svakako je porast dohotka u cjelini i po stanovniku uz očuvanje barem postojeće razine kvalitete prirodnih eko-sustava, spomeničke i druge baštine, te kvalitete života.

Takav cilj prepostavlja efikasno korištenje prirodnih i proizvedenih resursa raspoloživih za razvoj. Geoprometni položaj županije u Jadranskom prostoru sam po sebi čini značajan razvojni resurs, koji ~~je~~ do punog izražaja došao dovršenjem tunela kroz Velebit i izgradnjom Jadranske autoceste. Ovi ~~su~~ prometni objekti privučili veći dio prometa koji se ~~sada~~ odvija na relaciji Kontinentalna Hrvatska - Južna Hrvatska, ~~to će otvoriti široke mogućnosti razvoja brojnih uslužnih djelatnosti uz taj koridor.~~ I teretna luka u Zadru ovim ~~je~~ prometnim objektima bitno poboljšati svoje komparativne prednosti među hrvatskim lukama i mogla bi postati iza Rijeke najznačajnija hrvatska jadranska luka.

U kontekstu naznačenih vrijednosti status Dugog otoka u prostoru Županije mora dobiti daleko veće značenje od onoga koje ima danas. U tom smislu veliki će značaj imat i buduća demografska slika Općine, jer će o njoj u velikoj mjeri ovisiti gospodarski i svekoliki razvoj. Stoga je vrlo važno postizanje demografske stabilnosti kako je to definirano kroz aktualne dokumente na državnoj razini - kroz Strategiju razvijatka otoka, Zakon o otocima i druge.

Tablica 32: Analiza kretanja broja stanovnika na Dugom otoku 1948. -1991~~2011.~~ i prognoza do 2010.

Naselja	Broj stanovnika prema popisnim godinama							
	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2001	2011.
Sali	1235	1226	1178	1106	877	1190	769	740
Zaglav	408	399	355	366	237	369	184	174
Žman	633	577	486	420	275	328	203	199
Luka	375	364	298	333	135	164	99	123
Savar	286	282	197	188	93	85	57	53
Brbinj	328	336	296	272	104	168	85	76
Dragove	381	370	332	311	78	139	42	36
Božava	260	269	262	248	139	166	127	116
Soline	384	376	347	356	145	124	66	38
Veli Rat	485	387	342	319	167	140	83	60
<u>Veunić</u>							57	40
Zverinac	158	161	153	146	96	59	48	43
UKUPNO:	4828	4740	4246	4065	2346	2932	1820	1698

*Izrazito nagli pad broja stanovnika u razdoblju nakon 1971. godine je uzrokovan procesima naglog rasta industrijalizacije i preseljenja stanovništva gotovo sa svih prostora bivše općine u Zadar.

Popis stanovništva iz 1991. godine pokazao je određeni stupanj smirivanja trenda iseljavanja kao posljedica postojanja tvornice "Mardešić" u Salima i turističkih kapaciteta u Salima, Božavi i Luci, te uspostavljanje određenih povlastica za otočko stanovništvo.

Prognoza za razdoblje do 2010. godine zasniva se na porastu gospodarskih aktivnosti naročito u oblasti turizma i pratećih djelatnosti, te poboljšavanja općeg stanja uvjeta življenja na otocima.

Rezultati popisa stanovništva iz 2001 i 2011 godine potvrdili su trend kontinuiranog pada broja stanovnika u svim naseljima Općine

U tom pogledu naročito se ističu naselja Brbinj, Dragove, Savar i Soline gdje se broj stalnih stanovnika unutar zadnjih dvadeset godina gotovo prepolovio.

Nasuprot tome općinsko središte Sali pokazuju određenu vitalnost koja je prije svega rezultat rada tvornice za preradu ribe kao jedinog danas aktivnog pogoda na prostoru Općina.

Prirodni resursi i kvalitete Općine u suprotnosti su sa trenutačnim stanjem gospodarskog razvoja. Kao bitne karakteristike odnosno najvažnije kvalitete na promatranom prostoru potrebno je prije svega istaknuti:

- More i morsku obalu zajedno sa svim mogućnostima koje su time date: turizam, ribarstvo,

- ribogojilišta, marikultura, prerada ribe, ~~kontrolirana eksploracija kamena~~ i pomorstvo, te stanoviti oblici poljodjelstva i naročito maslinarstva.
- Relativno pogodan prometno geografski položaj u pomorskom povezivanju sa županijskim centrom, te dužobalnim i prekojadanskim trajektnim koridorima.
 - Državna strategija razvijanja otoka i opredjeljenost Županije na primjenu principa održiva razvoja odredili su osnovne strateške pravce razvijanja cijele zadarske otočke skupine pa tako i Dugoga otoka. U tom smislu valja očekivati poduzimanje napora na poboljšanju ukupnih uvjeta života postojećega stanovništva sa tendencijom njegova zadržavanja na sadašnjem broju. Ovaj koncept razvoja pretpostavlja kvalitetne razvojne programe koji će omogućiti prosperitetne pomake uz manji broj radne snage čime će se automatski pokrenuti proces povratka odnosno demografska revitalizacija.

Navedeni orijentacijski pravci razvoja na županijskoj razini su istovremeno osnovni razvojni princi općine u planskom razdoblju.

U skladu s tim kroz sve dosad donešene razvojne planove općine postavljaju se u prvi plan, kao glavne privredne grane, turizam i razvoj tercijarnih djelatnosti, kao direktna posljedica turističkog privređivanja. Na taj se način razvijaju trgovina, servisi, razne usluge i dr.

Razvoj proizvodnih djelatnosti ostao je prilično zanemaren u odnosu na spomenute osnovne privredne djelatnosti u općini čak je i uvjetovan kako utjecajem na okolinu (zaštita mora tla i zraka) tako i interakcijom susjednih zadarskih pogona. No, u svakom slučaju i ovoj grani privređivanja treba pružiti šansu u onoj mjeri koliko to dopuštaju ukupni ekološki kriteriji. U tom smislu, podupiranje razvoja ribarstva i prerade ribe sa prihvatljivim sustavom uzgoja ribe, može biti važna karika u ukupnom gospodarskom prosperitetu općine Sali.

3. 2. Organizacija prostora i osnovna namjena i korištenje površina

Na temelju utvrđenih ciljeva promatrani prostori planirani su kao građevinska područja naselja, turističke zone kao građevinska područja za izgradnju kompaktnih fizičkih cjelina namijenjenih isključivo turizmu, manjih proizvodnih zona ~~u pravilu u sklopu građevinskih područja naselja~~ čija će djelatnost biti prvenstveno u funkciji servisiranja osnovne djelatnosti, uređenih i prirodnih zona obale za različite namjene, te prostora koji su po svom karakteru ne gradivi a koriste se kao poljoprivredne ili šumske površine.

U svrhu objektivnoga vrednovanja prostornih mogućnosti, a prigodom izrade ~~detaljnije prostorne~~ ~~prostorno-planske dokumentacije za pojedine prostorne cjeline~~ treba se pridržavati slijedećih općih načela:

- a) Turističko-hotelske kapacitete u pravilu treba locirati uz već postojeća naselja, pri tome vodeći računa o uravnoteženosti kapaciteta sa veličinom naselja
- b) Izgradnju smještajnih sadržaja locirati na manje atraktivnim mjestima, a blizu vrijednih lokaliteta, pri čemu se upućuje na:
 - potrebu udaljavanja smještajne strukture što je moguće više od obalne crte radi bolje zaštite obalnog pojasa
 - isključiti svaki oblik izgradnje iz izuzetno vrijednih površina (borova šuma, vinogradi, maslinici i vizualno zanimljivi prirodni punktovi)
 - da se prilikom razmještaja sadržaja u prostoru poštuje pravilo dobroga pogleda po mogućnosti svake jedinice
 - da se cijela struktura maksimalno prilagodi datostima prostora i to osnovnim gabaritima, visinom i svim drugim oblikovnim elementima
 - da se kroz projektiranje kreativno koriste arhitektonski oblici graditeljskog nasljeđa
- c) Neke od preostalih ruralnih cjelina nastojati pod svaku cijenu sačuvati kao graditeljsku memoriju područja, provođenjem turističkoj uporabi
- d) ~~Kroz detaljne plane treba~~ provesti koncept interpolacije, gdje god je to moguće, sa omogućavanjem izgradnje sadržaja namijenjenih turizmu.
 - prizemlja kuća i gospodarske objekte uređivati u servisno-uslužne sadržaje.
- e) ~~Posebno se treba provesti detaljna analiza nekih dijelova postojeće izgradnje koja je u većini bila neorganizirana, izvesti zahvate kao što je omogućavanje raznih intervencija po posebnim uvjetima. U cijeloći treba provesti detaljnu reorganizaciju tih prostornih cjelina.~~

U izuzetno vrijednim prostorima ~~zatečene prirodne vrijednosti~~, bilo da su zaštićeni ili registrirani kao vrijedne plaže, krajobrazne cjeline, vrhovi brda sa vrijednim vizurama, ~~prirodni~~ dijelovi obale i tđ sl, a pogodni su za rekreaciju većeg broja korisnika, treba na selektivan način izgraditi ugostiteljske i rekreativske sadržaje koji će se maksimalno, svojim oblikovnim karakteristikama, uklopiti u dati prostor, a ujedno obogatiti ponudu.

- f) Izuzetno veliku pažnju treba posvetiti hortikulturnom uređivanju svih dijelova prostora kao bitnom elementu ugođaja ambijenta i oplemenjivanja čitavog prostora.

Građevna područja naselja

Na teritoriju općine sva naselja prema ~~postojeće~~^{vazećoj} planerskoj dokumentaciji (OPP Zadra iz 1977. godine) imaju definirana građevinska područja. Ta su se građevinska područja u najviše slučajeva poštivala, ali je došlo i do njihova probijanja na nekim mjestima za koja je postojao interes za građenje. Ovim su planom ~~peduzete mјere da se~~ sva građevinska područja ~~detaljno analizirana~~ ~~revidiraju~~ i usklađena sa katastarskom podlogom u novoj službenoj projekciji, te ~~prilagođena novoj izmjeri u slučajevima gdje je provedena utvrde stvarni pravci interesa za izgradnjom i reguliraju njihove granice.~~

~~Ovdje treba upozoriti da su navedeni planovi bili izrađeni kao posljedica procesa ekspanzije pretežno bespravne izgradnje na čitavom prostoru.~~

Planom se predviđa fizičko zaokruženje zona u kojima se događa izgradnja, pa se tako formiraju nova građevinska područja naselja sa izgrađenim dijelom odnosno planira proširenje postojećih naselja na prostore za razvoj kao neizgrađenih dijelova građevinskog područja naselja. Istovremeno tamo gdje ne postoji interes za izgradnjom, a bilo je formirano građevinsko područje, ono se reducira. Također, neka ranije planirana građevinska područja za ugostiteljsko-turističku izgradnju su se ukidaju ili mijenjaju oblik i veličinu, jer ti prostori nisu bili do sada korišteni za takvu namjenu korigirani u skladu sa uvjetima utvrđenim PPŽ-om.

Građevinska se područja određuju na razini izgrađenog dijela naselja i proširenja naselja što zajedno tvori GP naselja. Prostornim planom zadarske županije utvrđeni su kriteriji po kojima gustoća naseljenosti za općinsko središte ne može biti manja od 40st/ha, a ostalim naseljima ne manja od 10st/ha.

Posebnim analitičkim postupkom ustanovljeni su kriteriji definiranja veličine građ. područja i gustoće naseljenosti.

Unutar planiranih građevinskih područja postoje prostorne cjeline koje se koriste kao vrtovi, zelene površine i druge namjene (groblja) kao površine koje se neće izgrađivati. Detaljnim planom uređenja prostora definirati će se Odredbama za provedbu koje su sastavni, tekstualni dio Plana određeni su svi relevantni kriteriji za izgradnju u svim planiranim građevinskim područjima naselja.

U izgrađenim dijelovima naselja, i unutar neizgrađenih dijelova sa osnovnom infrastrukturom, a gdje postoje prilazni putevi i minimalni uređaji komunalne infrastrukture, do izrade planova može se vršiti moguća je direktna provedba Plana odnosno izgradnja novih objekata pod ovim općim osnovnim u skladu sa Planom propisanim uvjetima, koji su sastavni dio Odredbi za provedbu.

~~da visina objekta ne prelazi visinu prizemlja i najviše dva kata u koje se uračunava i potkrovљje,~~
~~da je minimalna dopuštena udaljenost građevine do granice susjedne parcele najmanje 3,~~
~~00m. Ta udaljenost može biti i manja kada se radi o interpolaciji u sklopu postojeće jezgre naselja. U tom slučaju mora se pribaviti suglasnost susjeda.~~

3.2.1. Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina (naselja i izgrađene strukture van naselja, poljoprivredne, šumske, vodene te površine posebne namjene i ostale površine)

Tablica 3

Red. broj	Općina Sali	Oznaka	Ukupno ha	% od površine Općine	stan/ha ha/stan*
1.0.	ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA				
1.1.	GP naselja ukupno izgrađeni dio - obalno - otočno - kontinentalno – granično - ostalo	GPn	365,81 247,07 - -	3,40 2,32	4,64 6,87
1.2.	Izgrađene strukture ukupno izvan GP-a	I E K T R	15,44 58,40 8,90	0,15 0,54 0,08	110 29 191
1.3.	Poljoprivredne ukupno površine - obradive	P P1 P2 P3	2283,96	21,49	1,34*
1.4	Šumske površine ukupno - gospodarske - zaštitne - posebne namjene	Š Š1 Š2 Š3	7333,58	69,49	4,35*
1.5.	Ostale poljoprivredne i šumske površine ukupno	PŠ	568,94-	4,82	0,30
1.6.	Vodne površine ukupno - vodotoci - jezera - akumulacije - retencije - ribnjaci	V	-		*
1.7.	Ostale površine ukupno	N IS G	3,57	0,03	0,002
	Obuhvat Plana ukupno		10637,7	100,00	6,26*

~~3. 2. 1. Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina (namjena i izgrađene strukture van naselja, poljoprivredne, šumske, vodene te površine posebne namjene i ostale površine)~~

Tablica 4: Iskaz prostornih pokazatelja za građevinska područja naselja

Naselje	stalni stan. popis 91.	izgrađ. dio naselja ha	G ₁ st/ha	izgrađ. objekti		G ₂ st/ha	turisti u naselju		ukupni korisnici prestora prečjena	G ₃ st/ha	moguće proširenje naselja 300 m ² /st. planirane ha	građev. podr. planirane ha	prognoza gustoće naseljenosti st/ha
				broj kuća	stan. 4st/kuća		sebe apart.	broj korisnika					
4	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Sali	1190	26,00	45,8	322	1288	49,50	125	320	1608	61,80	12,22	38,22	42,00
Zaglav	369	11,30	32,7	92	368	32,70	20	30	378	33,45	8,550	19,85	19,04
Žman	328	16,43	20,0	113	452	27,50	30	80	500	30,43	6,61	23,06	21,68
Luka	164	12,71	12,9	76	304	23,90	15	40	320	25,18	9,00	21,61	14,80
Savar	85	10,13	8,4	53	212	20,92	7	18	220	21,70	3,57	13,71	16,04
Brbinj	168	16,56	10,2	78	312	18,84	-	-	312	18,84	12,40	29,06	10,73
Dragove	139	6,39	21,8	49	196	30,67	-	-	196	30,67	6,88	13,27	14,03
Božava	166	8,46	19,6	77	308	36,40	20	50	358	42,30	2,30	13,41	26,70
Soline	124	7,74	16,1	57	228	29,60	2	-	228	29,65	3,11	10,86	21,00
V. Rat+ Poje	140	9,05	15,5	100	400	44,20	20	50	420	46,41	4,75	13,80	30,32
Zverinac	59	4,97	10,0	53	212	42,60	-	20	220	44,26	3,10	8,09	27,19
Verunić	50	7,97	6,30	45	180	22,60	-20	-20	-200	25,10	2,47	10,69	18,71

- Analizom korištenja prostora za svako pojedino naselje utvrđeni su mogući korisnici, a oni su: stalni stanovnici iz popisa 1991. godine, povremeni stanovnici čije je domaćinstvo aktivno, te turisti koji borave u kućnoj radinosti.
- Analizom mogućeg proširenja građevinskih područja naselja korišteni su kriteriji iz Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske (300 m²/korisniku) i PPŽ (min. gustoća naseljenosti od 40st/ha – Sali i 10st/ha za ostala naselja).
- Planirana građevinska područja su preozašla iz potrebe zaokruženja kompaktne prestorne cjeline naselja i izraženih lokalnih interesa koje se nastojalo svesti u realne okvire. Pri tome se vodilo računa o prostornim specifičnostima svakog naselja.
- S obzirom na nedostatke ažuriranosti geodetskih podloga i nepouzdanih parametara prognoze prirodnog demografskog rasta, prognozirane gustoće naseljenosti i proširenja gr. područja mogu se smatrati prihvatljivima.
- Ovako definirana gr. područja nekoliko puta su smanjena u odnosu na ona koja su bila planirana kroz Općinski prostorni plan Općine Zadar iz 1977. godine.

Turističke zone

Na području općine Sali na tri lokacije su izgrađeni turistički objekti hoteli, odnosno hotelska naselja i to: hotelsko naselje u Božavi (515 kreveta), hotel u Salima (141 kr.) i hotel u Luci (126 kr.). Na dvije lokacije uređeni su autokampovi i to na lokacijama "Svjetionik" (naselje Veli rat) i Lučica (naselje Verunić). Prostorni plan predviđa nekoliko odredio je građevinskih područja za ugostiteljsko-turističku izgradnju što podrazumijeva organiziranu realizaciju smještajnih i pratećih sadržaja turističke namjene. Turistička izgradnja je između ostaloga usmjerena i na korištenje površina građevinskih područja uz postojeća naselja uz kriterije ograničenja kojima se uvjetuje prilagodba takvih sadržaja morfološkim karakteristikama svakoga naselja. Kao dimenzioniranja kapaciteta Prilikom planiranja organizacije prostora i projektiranja gabarita zgrada važno je voditi računa o temeljnim postavkama zatečenih vrijednosti prostora u kontekstu održivog razvoja otoka.

S obzirom na osjetljivost prostora potrebno je zadovoljiti slijedeće kriterije :

- gustoća fizičke strukture korištenja mora biti niska (od 10- kr/ha do - 100 kr/ha).
- izgrađenost parcella, ako se radi o individualnim tipovima turističkih kapaciteta, ne smije biti veća od 35 % građevne čestice ne može biti veća od 30%
- iskoristivost parcele građevne čestice ne smije biti veća od 4.0,8,
- određenost programa strukture treba biti vrlo visoka
- u zahvalu osim smještajnih kapaciteta moraju se planirati i sadržaji sportsko-rekreacijskog, maritimog, zabavnog i trgovackog karaktera.
- mjerilo fizičke strukture mora biti malo, a čitljivost vrlo velika.

Prikaz postojećih i planiranih građevinskih područja namijenjenih turističkoj izgradnji:

mjesto	lokalitet	post. (ha)	plan. (ha)
SALI	Sašćica	2,00	2,50 4,0 ha
	Dumboka -	-	10,50 3,0
	Rasohača 4	-	4,80 2,0
	Griže	-	3,20 4,0
ZAGLAV	Triluke	-	10,80 5,0
	Trstenica		3,0
	Eko postaja Barbaroža		3,0
ŽMAN	Grbine		3,80
LUKA	Bek	2,00	5,80
SAVAR	Dražica Ilo	-	2,00
	Stržno Ovča	-	2,00
BRBINJ	Lučina	-	3,00
	Bek Ultra	-	2,00
	Brbišćica	-	7,00 5,0
DRAGOVE	Paprenica	-	3,00 5,0
	Đumboka		1,50
	Bukašin Karuza		1,50
BOŽAVA	Božavčica	3,50 5,0	-
	Zagračina		4,00
SOLINE	Garnice	-	1,00
	Shajanje		12,00
	Dumboka/traj. luka	-	5,20
VELI RAT	Kanalić i Polje	-	8,00 2,0
	Polje	-	8,00 4,0
	Svjetionik	2,40	
VERUNIĆ	sjeverozapadno od sela	-	3,00
	Lučica	3,50 2,0	
UKUPNO :		7,50 9,40	100,10 49,0

Napomena: U Salima je prostor, južno od tvornice Mardešić do rta Tatinje, između obale i granice PP Telašćica, planiran kao prostor s više manjih građevinskih zona izgradnje turističkih sadržaja. Taj prostor su zone unutar kojih će se locirati turistički kapaciteti visoke kategorije. Zahvali u tom prostoru moraju se dimenzionirati prema zadanim kriterijima za ovu vrstu izgradnje uz poštivanje propisanih kriterija u PPŽ-u. Čitav se prostor neće generalno koristiti za izgradnju, ali je potrebno izraditi urbanistički plan cijelog poteza, a za pojedine zone detaljne planove uređenja.

Nove zone namijenjene turističkim aktivnostima u cijelosti su uskladene s PPŽ-om, a locirane su uz građevinska područja postojećih naselja ili na područjima kojima je potrebna sanacija, te uz lučice. Ovim Planom predviđene površine (kapaciteti) za turističku izgradnju, postajući kriterije o izgradivosti i gustoći naseljenosti, znatno su niže od vršnih kapaciteta koje dozvoljavaju parametri iz PPŽ-e.

Naprijed navedene zone ugostiteljsko-turističke namjene uskladene su sa PPŽ-om u pogledu lokacije, vrste kao i max. dozvoljenog kapaciteta i površine

Proizvodne zone

Unutar prostorima građevinskih područja naselja ne planiraju se zone za smještaj proizvodnih kapaciteta već se dopušta, primjereno utvrđenim ciljevima, izgradnja manjih pogona koji će biti prvenstveno u funkciji turističke djelatnosti i podvrgnute strogim kriterijima zaštite okoliša. Isto tako moguća je interpolacija uslužno-servisnih sadržaja u sklopu građevinskih parceala građevnih čestica unutar naselja pod istim uvjetima. Takvi sadržaji se mogu izgrađivati kao aneksi uz postojeće kuće, ali svojom površinom i volumenom ne smiju prelaziti zadane kriterije za ostalu izgradnju u naselju.

Na prostoru čitave Općine unutar granica obuhvata Plana definirana je jedna postojeća industrijska zona kao posebno građevinsko područje za tvornicu "Mardešić" u Salima u površini od cca 8,00 2,60 ha (post. i planirano) i četiri planirane zone za razvoj prerađivačkih i uslužnih dijelatnosti (naselja Brbinj, Zaglav i Sali).

Za objekte vezane uz eksploataciju kamena u okviru širega prostora Boršina neće se formirati građevinska područja već će se oni izgrađivati po uvjetima građenja izvan građevinskog područja. Za tu namjenu su određeni lokaliteti na prostoru središnjeg dijela otoka (južno od Savre – od u. Ovča do u. Šipnatica).

Uređeni i zaštićeni dijelovi obalnog poteza

U sklopu postojećih građevinskih područja naselja postoje uređena manja pristaništa lučka područja, morske plaže te dijelovi obale koji su po svom karakteru nepristupačni i vrednuju se kao prirodni dijelovi obalnog poteza pojasa. Ovim se prostornim planom zadržava osnovni karakter takvoga korištenja obale sa tendencijom poboljšanja uvjeta korištenja naročito pristaništa, lučica prostora luka otvorenih za javni promet i manjih marina, uvođenjem suvremenih uređaja i opreme komunalne infrastrukture. Posbno se naglašava potreba čuvanja dijelova prirodne obale od svake vrste devastacije.

Budući da se tijekom ljetnih mjeseci broj posjetitelja umnogo stručuje, posebnu se pozornost usmjerava na mrežu lučica mjesne luke koje se moraju adekvatno kapacitirati kako bi zadovoljile sve potrebe za uređenim vezovima. U tom smislu Plan predlaže izradu posebne studije korištenja obalnog poteza za potrebe izgradnje i uređenja lučica luka i drugih maritimnih sadržaja.

Neke od uvala blizu naselja su prirodni kupališni lokaliteti (prirodna morska plaža) za koje treba osigurati minimalne higijenske standarde u vidu postavljanja prenosivih javnih zahoda i košara za otpad.

Ribarstvo i marikultura

Tradicija ulova ribe ovdje ima duge korjene (1000 god.), a od početka ovoga stoljeća postoji tradicija prerade rbe u sklopu tvornice "Mardešić" u Salima. "Mardešić" je okosnica čitavog gospodarskog potencijala općine sa velikim mogućnostima prerade (4 500 t ribljih konzervi) i kompletiranja lanca od konfekcioniranja smrznutih proizvoda do cijelog niza polugotovih i gotovih jela od ribe.

Za razvoj marikulture (uzgoja ribe i školjaka) utvrđene su pogodne lokacije u skladu sa PPŽ-om i Studijom korištenja i zaštite mora i podmorja na području Zadarske županije, određena su područja pogodna za razvoj marikulture. određuje se mogućnost lociranja takvih sadržaja u okvirima minimalnih aktivnosti s obzirom na inkopatibilnost sa turističkom ponudom i ograničenosti raspoloživa akvatorija za ovu namjenu. Detaljni uvjeti za izbor pojedine lokacije te načine, uvjete i mјere korištenja moraju se formirati na osnovu prethodne stručne studije, a utvrditi odlukom Županijskog vijeća i ishodjenja propisanih potrebnih dokumenata za korištenje akvatorija. U tom smislu mora poštivati sva postojeća zakonska regulativa.

Poljoprivredna područja

O kompleksnijim poljoprivrednim područjima na ovim prostorima ne može biti govora i ona se svode samo na relativno male površine nastale kao seoska polja uz naselja prvenstveno kultivirana za vlastite potrebe. Te se površine samo djelomično danas koriste za individualnu proizvodnju povrtarskih kultura ili pak kao vinogradi. Znatno su veće površine pod kulturom masline. Prema podacima popisa stanovništva iz 1991. godine na Dugom otoku i Zverincu registriran je broj od 99 000 stabala masline i 216 000 trsova vinove loze.

Posebno treba istaknuti mogućnosti korištenja specifičnog vodopoplavnog područja tzv. Žmanskog polja za uzgoj povrtarskih kultura. Za sve ostale zone seoskih polja trebalo bi isigurati dostatne količine pitke vode ukoliko bi se htjela pokrenuti kakva proizvodnja povrtarskih kultura.

Šumska područja

Šumska područja na prostoru Dugoga otoka i Zverinca su mala i uglavnom se svode na komplekse borove šume na nekoliko lokaliteta. Karakterističan vegetacijski pokrov za čitav prostor je makija koja pokriva gotovo sve površine osim najviših dijelova otoka koji su kameniti. Osim toga, značajan biljni pokrov su i maslinici koje treba posebno njegovati i svuda gdje je to moguće obnavljati i proširivati. Također je potrebno u sklopu postojećih i proširenja građevinskih područja vršiti intenzivno ozelenjavanje svih slobodnih površina primjenom autohtonih biljnih vrsta.

OSTALA NEGRAĐEVINSKA PODRUČJA :

Zona proizvodne djelatnosti	SALI	10,60 ha	/"Mardošić"/
Poljoprivredne površine		12. 292 ha	
– od toga obradive		2. 753 ha	
Šumske površine			
– zaštitne/makija i berovana/		65,00 km ²	
Ostale površine			
– kamenjar, litice			
– obalni pojas		50,28 km ²	
Korištenje resursa			
– more i obala/obalno područje:	219,0 km	dužina obalne crte sa Zverincem i	
		svim pripadajućim otočićima	

3. 3. Prikaz gospodarskih i društvenih djelatnosti

Strategijom razvoja otoka te konceptom prostorne i gospodarske organizacije Županije Dugi otok i Zverinac su atribuirani u skupinu pučinskih otoka. Takvom strateškom orientacijom određen je održivi razvitak koji određuje sve moguće zahvate u prostoru. Temeljna karakteristika održivoga razvoja sadržana je u politici demografskog i gospodarskog razvoja koji treba omogućiti zadržavanja dostignutih vrijednosti s tendencijom umjerenog rasta. Svaki drugačiji koncept koji bi imao prenaglašene i skokovite indekse bio bi neučinkovit s nepredvidivim posljedicama. Obzirom na stvoreni i nedovoljno kvalitetan smještajni potencijal u turizmu neće se moći очekivati većih pomaka u dogledno vrijeme. Stoga će se morati poduzeti ozbiljniji iskoraci u ukupnom procesu sređivanja uvjeta života na otoku kroz podizanje kvalitete turističke ponude u prvom redu i svih pratećih funkcija.

Gospodarske djelatnosti

U sustav gospodarskih djelatnosti na Dugom otoku, uz tvornicu "Mardešić" ([temeljeno na ulovu uzgoju i preradi ribe](#)), svakako treba uvrstiti [turizam i poljoprivrednu proizvodnju poglavitno uzgoj i preradu maslina](#) ~~ukrasnoga kamena~~ kao djelatnosti od duge tradicije. Ova proizvodnja nikada nije bila prevelika ali je ~~bila vrlo intenzivna~~ [ima dugu tradiciju](#) i predstavljala je određen gospodarski značaj za otok. ~~Prostor na kojemu se donedavna vršila eksploracija kamena i koji se planira nalazi se na prostoru Borišina do uvala Ovča u srednjem, najmanje atraktivnom dijelu otoka.~~

~~Eksploracija kamena na ovom prostoru mora biti podređena suvremenim tehnologijama sa ciljem da što manje narušava prirodni okoliš u svakom pogledu.~~

~~Svaki program eksploracije kamena mora biti podređen strogim kriterijima koji su propisani zakonom, a odnose se na zaštitu okoliša.~~

Društvene djelatnosti:

Za područje općinskog središta sa utjecajnim prostorom u kojemu ima od 2000 do 5000 stanovnika predviđaju se sljedeći minimalni sadržaji:

- Uprava: organi općine, mjesni odbori
- Školstvo i predškolske ustanove: osnovna škola i dječji vrtići
- Kultura: knjižnica s čitaonicom, društveni dom s polivalentnom dvoranom
- Zdravstvo: zdravstvena stanica sa specijalističkim ambulantama
- Pošta i telekomunikacije: poštanski ured, ATC
- Crkva sa župnim uredom/vjerski centar
- Novčarska ustanova s mjenjačnicom
- Trgovačko uslužni sadržaji sa specijaliziranim prodavaonicama i samoposluživanjem, ugostiteljskim sadržajima različite vrste
- Obrtničke radnje različitih potreba
- sportsko-rekreacijski sadržaji sa igralištima

Za lokalna središta na otoku, sukladno postavljenim ciljevima ravnomjernoga rasta svih naselja na otocima, dio javnih-društvenih funkcija treba dislocirati prema stvarnim potrebama. Za zadovoljenje potreba lokanog stanovništva postoje otvorene opcije organizacije svih društvenih funkcija bez ograničenja.

3. 4. Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora

Zaštita kulturno-povijesne baštine

Službeno registriranih nepokretnih spomenika kulturno-povijesne i graditeljske baštine na prostoru Dugoga otoka i Zverinca ima dosta i o njima vodi evidenciju Uprava za zaštitu kulturne i prirodne baštine.

Popis najvažnijih spomenika povijesno-kultурне baštine na području Zadarske županije

Popisom su obuhvaćeni samo registrirani i preventivno zaštićeni spomenici kulture, te oni spomenici koji bi po svojoj vrijednosti trebali ući u jednu od ovih dviju kategorija.

Općina Sali	Ruralno-urbana cjelina	Spomenik graditeljstva	Arheološki lokalitet	Spomenički kompleks i/ memorijalni spomenici / perivoji
Sali	Porat Južno selo Zmorašnje selo	Kuća obitelji Guerini Kaštel Guerini Kuća Petrioli Kuća Rančić Kuća Lorini Štara ribarnica Župna crkva Uznesenja Marijine Crkva Sv. Roka Crkva Sv. Antuna	Omiš Dugo polje Cuh Veliki Brčastac Ranjovica Koženjak Stivanje polje Citorij Mala Proversa Lavdara Mrtenjak	Partizansko brodogradilište
Božava		Crkva Sv. Križa Crkva Sv. Nedjelje Crkva Rođenja Blažene Djevice Marije	Kruna Gomilina Vrh	
Brbinj		Zupna crkva Sv. Kuzme i Damjana Dvorac obitelji Soppe Ostaci ranokršćanske crkve		
Dragove		Zupna crkva Sv. Leonarda Kapela Gospe od Ružarija		
Luka		Zupna crkva Sv. Stjepana Crkva Sv. Nikole	Vela straža	
Savar		Zupna crkva Blažene Djevice Marije od Karmela Crkva Sv. Pelegrina		
Soline		Zupna crkva Sv. Jakova		
Veli Rat		Zupna crkva Sv. Ante Padovanskog Kapela Blažene Djevice Marije od Karmina		
Zaglav		Crkva Sv. Mihovila Dvor Šešelja Dvor Spralja		
Zverinac		Dvorac Fanfogna Kapela Sv. Ignacija Temelji srednjovjekovne crkvice	Poripiće	
Zman		Zupna crkva Sv. Ivana Glavosjeka Kunčićev dvor Dvor Didović Gladić	Gradina	

Uz ove registrirane spomenike treba istražiti čitav niz drugih graditeljskih cjelina koje bi trebalo adekvatno obilježiti i sačuvati kao svjedočenje graditeljskoga umijeća na Dugom otoku i Zverincu. Isto tako treba provesti detaljna istraživanja podmorja osobito gdje se očekuju nalazi potonuća brodova iz prošlih vremena.

Osnovno načelo obnove i zaštite svih cjelina i pojedinačnih objekata graditeljske kulturno-povijesne baštine temelji se na uređenju i revitalizaciji najmanje do stanja prije oštećenja ili rušenja, u pravilu prema faksimilu i na mjestu prije postojećega objekta.

Detaljne smjernice uređenja svakog pojedinačnog objekta kao i potrebne mjere zaštite, rekonstrukcije, sanacije, restauracije privođenja u funkciju i načina prezentacije utvrdit će Uprava za zaštitu kulturne i prirodne baštine – Konzervatorski odjel Zadar.

Zaštita prirodne baštine

Ovaj prostor unutar Zadarske županije ima izrazitim prirodnim vrijednostima koje bi trebalo posebno štititi. Međutim, kako se radi o otoku koji ima specifične zemljopisne karakteristike u sklopu čitavoga zadarskog arhipelaga, obalne zone moraju biti podvrgnute posebnoj skrbi kako bi se definitivno sačuvale od bilo kakvog oblika devastacije.

~~Stoga planski pristup, u svrhu očuvanja prirodnih dostašća mora biti krajnje seriozna kategorija, nastojeći otkriti sve vrijednosti, odgovarajuće ih valorizirati. Da bi se postigli visoki ciljevi vrednovanja ovoga područja, potrebno je provesti i opsežne radnje na izradi odgovarajuće dokumentacije koja mora jamčiti proces dosljednog i sustavnog ostvarenja zaštite prostora kao temeljne vrijednosti.~~

U kontekstu zaštite prirodne baštine, prepoznate i zaštićene prirodne vrijednosti na prostoru Dugog otoka kao što su:

- kompleks uvale Park prirode Telašćica (za ovo područje na snazi je Park prirode dobio je prostorni plan područja posebnih obilježja Parka prirode Telašćica, NN broj 22/141990. godine), kojim je reguliran način korištenja i gospodarenja predmetnim prostorom, tako da je područje unutar granica Parka prirode izdvojeno iz granica obuhvata ovoga Plana
- Posebni rezervat Saljsko polje (botanički rezervat starih maslina)
- Značajni krajobraz Dugi otok (Sjeverozapadni dio Dugog otoka).

Uz ove prostore postoji još nekoliko prirodnih cjelina koje svakako treba očuvati od moguće devastacije. Takve prirodne cjeline su:

- Dugootički Strmac - špilja koju valja staviti u kategoriju zaštićena krajolika je potrebno dodatno istražiti i valorizirati.
- čitav zapadni dio otoka od uvale Sakarun do otoka Golac, te sve sjeverne uvale do uvale Zagračina.
- sve uvale od uvale Opatičina do uvale Dumboka
- prostor uvale Jaz kod Brbinja, južni dio otoka Zverinca s otočićima Šilo i Sparošnjak
- dio Ravskog kanala (Luška uvala sa otočićem Luški)
- akvatorij i priobalna zona oko otočića Mežanj
- otok Lavdara - naročito njegov južni dio

~~Navedene zone trebaju trajno ostati zaštićene od bilo koje neplanirane intervencije.~~ Naime na tim prostorima treba vrlo detaljno regulirati uvjete korištenja kroz posebne analize, a temeljem planirane "Studije malih/nenaseljenih otoka kao prirodnih zaštićenih cjelina" (PPŽ):

U kontekstu zaštite okoliša posebnu pozornost valja posvetiti sustavu odvodnje otpadnih voda koje treba rješiti uz uporabu suvremenih tehničkih dostignuća s ciljem totalne zaštite mora od svih vrsta onečišćenja.

U kompleksu korištenja, uređenja i zaštite prostora posebno se upozorava na sve učestalije nestajanje ruralnih graditeljskih pa i čitavih urbanih cjelina, a kao posljedica neodgovarajuće primjene suvremene tehnologije i ~~nemanja odgovarajuće prostorne politike ne uvažavanja posebnih uvjeta gradnje primjerenih predmetnom području.~~ U nastojanju da se očuva ono malo preostalih cjelina u kartografskim prikazima Plana određene su granice svih jezgri naselja i kroz posebne uvjete gradnje unutar odredbi za provođenje plana utvrđeni način gradnje i rekonstrukcije zgrada unutar istih daju se smjernice koje bi trebalo prihvati kao princip korištenja i zaštite prostora.

~~Smjernice za uređivanje ove problematike obuhvatile bi prvenstveno:~~

- Preuređiti zakonsku regulativu na način da se izdvoje posebni slučajevi kao što su povjesne jezgre naselja, odnosno oni dijelovi koji su nastali kao urbane ili ruralne cjeline uz samu morskú površinu.
- Odrediti zaštitni obalni pojas na kopijama katastarskih operata i izvan građevinskih područja naselja.
- Odrediti granice svih povjesnih jezgri naselja uz obale mora i voda (a također i drugih), posebno ih diferencirajući u odnosu prema zaštiti na zaštićene i one koje ne moraju biti pod zaštitom kako bi se ustanovile potrebe pribavljanja određenog mišljenja od strane nadležne ustanove za zaštitu kulturno-povijesne baštine.
- Prigodom izrade detaljne prostorne dokumentacije striktno poštivati sve odredbe koje će proizaći iz Pravilnika o priobalnom prostoru čitave Jadranske obale, a koji je u pripremi.

Zaštita poljoprivrednog zemljišta

Poljoprivredno zemljište zaštićeno je posebnim zakonom o poljoprivrednom zemljištu i u načelu njegovu prenamjenu u druge oblike korištenja treba izbjegavati, posebice kod kvalitetnijeg obradivog zemljišta.

Izrazita karakteristika poljoprivrednog zemljišta su relativno male površine kraških polja uz naselja koja se i danas djelomično koriste. Međutim, stalna je tendencija smanjenja obrađivanih površina u

tim poljima.

Drugi značajni poljodjelski resurs su maslinici za koje se može utvrditi tendencija revitalizacije. Relativno oskudne obradive površine kraških polja na Dugom otoku nameću potrebu njihove racionalne upotrebe, pa u tom smislu treba predvidjeti izmjenu strukture njihovog korištenja u korist produktivnijih poljoprivrednih kultura, kao i smanjenje neobrađenih površina i njihovo dovođenje u stanje za racionalnu potrebu. Jedna od mogućih mjera je i provedba poljoprivredne komasacije.

U okviru toga optimalna upotreba poljoprivrednih površina upućuje na nužnost njihove cjelovite zaštite, a to se prvenstveno odnosi na:

- ograničavanje svake nemamjenske izgradnje na tim površinama i prioritetno rješavanje svih drugih suprotnosti između korisnika prostora, u cilju sprečavanja daljnog devastiranja i smanjenja znatno ograničenih obradivih površina,
- intenziviranje primjene odgovarajućih agromelioracionih mjer (odvodnja, navodnjavanje, i sl.), te korištenje površina u skladu s odgovarajućim bonitetom zemljišta,
- ograničavanje i kontroliranje prekomjerne upotrebe zaštitnih kemijskih sredstava,
- poduzimanje dalnjih istraživačkih aktivnosti u svrhu ispitivanja kvalitete tla njegove upotrebe i zaštite u cijelini, uz neophodno utvrđivanje zona poljodjelskog zemljišta najviših bonitetnih klasa koje se bi smjele prenamijenjivati.

Zaštita šuma i šumskog zemljišta

Na čitavom prostoru prevladava niska vegetacija makije, dok kvalitetnije šume (pretežno borove i manjim dijelom crnikine) ima u vrlo malim količinama. Neke borove šume su sustavno sađene i imaju status zaštite (Božava), dok se u nekoliko posljednjih decenija događa proces širenja borovine na područja pod makijom i maslinicima. Kako je ovo prirodni proces ne treba ga ničim sankcionirati osim dozvoliti revitalizaciju maslinika tamo gdje su bili degradirani neodržavanjem. Očuvanjem ukupnog vegetacijskog pokrova stvaraju se preduvjeti za kompleksno očuvanja čitave prirodne baštine prostora.

3. 4. 1. Iskaz površina za posebno vrijedna i/ili osjetljiva područja i prostorne cjeline (prirodni resursi, krajobraz, prirodne vrijednosti i kulturno-povijesne cjeline)

ZAŠTIĆENE CJELINE	UKUPNO
Zaštićena prirodna baština:	cca 1600,00 ha površine pod zaštit. šumom i dio obalnog pojasa bez PP Telašćica
Zaštićena graditeljska baština:	na prostoru Dugog otoka i Zverinca takvih registriranih cjelina nema

Tablica

Red. broj	Zadarska županija Općina Sali	Oznaka	Ukupno ha	% od površine obuhvata Plana	stan/ha *ha/stan
2.0.	ZAŠTIĆENE CJELINE				
2.1.	Zaštićena prirodna baština - nacionalni park - park prirode - ostali zaštićeni dijelovi prirode	NP PP	847,37		0,50*
2.2.	Zaštićena graditeljska baština - arheološka baština - povijesne graditeljske cjeline				*
	Obuhvat Plana		10637,7	100	6,26*

3. 5. Razvoj infrastrukturnih sustava

3. 5. 1. Prometni infrastrukturni sustav

Cestovni promet

Postojeću cestovnu mrežu na prostoru Općine čine:

državna cesta kao glavna prometnica koja povezuje sva naselja na otoku kao državna cesta, te županijske i lokalne manje asfaltirane prometnice ceste koje povezuju neke priobalne tečke prostorne cjeline ili skupine kuća/zaseoke sa otočkom glavnim prometnicom na otoku.

Narastanjem postojećih stambenih zona te planiranih turističkih zone izvršiti će se rekonstrukcija postojeće mreže prometnica i izgradnja novih. Na taj način ostvariti će se bolja protočnost i servisiranje svih zona.

Planiranje cestovne mreže servisnih ulica unutar građevinskih područja naselja i turističkih zona biti će sadržano u sklopu izrade detaljnih urbanističkih planova uređenja za ta područja i /ili potrebne projektne dokumentacije.

Na temelju Odluke o razvrstavanju javnih cesta u državne, županijske i lokalne ceste na Dugom otoku, odnosno Općini Sali ceste su razvrstane na slijedeći način:

D 109	Veli Rat - Šeline - Telašćica Savar - Soline	45,0 km
D 124	Tr. luka Brbinj - Brbinj - 109	1,90 km
D 125	Trajektna luka Zaglav - D109	0,80 km
ukupno D =		47,70 km

Ž 6059	Luka - D109	0,80 km
Ž 6060	Žman - D109	1,00 km
Ž 6061	D109 - Sali	2,60 km
ukupno Ž =		4,40 km

L 63041	Verunić - D109	1,20 km
---------	----------------	---------

L 63043	L 63041 - Soline	0,70 km
L 63044	Božava - D109	3,90 km
L 63092	N. Luka - Dragove - D109	4,80 km
L63095	Savar (D109) - Sv. Pelegrin	0,90 km
L63135 Zaglav - D109		0,60 km
ukupno L =		8,90 km

Morske luke i lučice

Kako su Dugi otok i Zverinac zbog svog geostrateškog položaja oduvijek bili orijentirani na more, formirala su se pristaništa **lučka područja** na za to najprikladnijim mjestima na obali uglavnom u pripadajućim uvalama svakoga naselja. Neka su naselja na otoku formirala i više malih pristaništa **privezišta** za svoje brodice prvenstveno iz egzistencijalnih potreba odnosno orijentiranosti na more. U procesu nagle ekspanzije izgradnje kuća za odmor, gotovo na čitavom prostoru otoka gdje su takvi objekti izgrađeni, počela je i neorganizirana i bespravna upotreba obalnog prostora za stvaranje privežista plovila. ~~Taj će se proces u narednom vremenu još više povećavati~~, pa je uputno pristupiti detaljnoj analizi **potreba stanja u prostoru** i mogućnosti uređenja dijelova obalnog prostora **u skladu sa potrebama** za navedenu namjenu.

~~Ovim se prostornim planom utvrđuje mreža pristaništa u pomorskom prometu~~

luke otvorene za javni promet na prostoru obuhvata plana su:

- luke županijskog značaja:
 - luka Brbinj, uvala Lučina
 - luka Zaglav, uvala Triluke
- luke lokalnog značaja (**razvrstane**):
 - luka Božava, uvala Božavčica
 - luka Zverinac, uvala Zverinac
 - luka Dragove, uvala Dumboka
 - luka Brbinj, uvala Jaz
 - luka Luka, uvala Luka
 - luka Žman, uvala Žmanšćica
 - luka Savar, uvala Dražica
 - luka Soline, uvala Solišćica
 - luka Veli Rat, naselje Veli Rat
 - luka Sali, ~~naselje~~ uvala Sali
 - luka Verunić, naselje Verunić

luke posebne namjene na prostoru obuhvata plana su:

- marine manje od 200 vezova
 - uvala Kanalić, naselje Veli Rat (postojeća),
- ribarske luke
 - luka Sali, naselje Sali
- luke u funkciji marikulture
 - uz naselje Žman
- sidrišta:
 - - zaljev Pantera, naselje Veli Rat
 - - uvala Čuna, naselje Veli Rat
 - - ~~uvala Sakarun, naselje Veli Rat~~
 - - uvala Lučica, naselje Verunić
 - - uvala Bok, naselje Brbinj
 - - uvala Lučina, naselje Brbinj
 - - uvala Striža, naselje Brbinj

1. Morska luka za javni promet Brbinj (postojeće trajektno pristanište međunarodnog i županijskog značenja).
2. Morska luka za javni promet Zaglav (postojeće trajektno pristanište županijskog značenja).
3. Planirana luka za javni promet Uvala Kablin (trajektno pristanište međunarodnog značenja)
4. Morske luke za javni promet lokalnog značenja: Sali, Žman, Savar, Brbinj (Jaz), Dragove, Božava, Soline, Veli Rat, Zverinac.
5. Morske luke posebne namjene za djelatnosti: **nautički turizam LN** Zaglav/Triluke (marina do 400 vezova)

~~ribarska luka LR~~ – Sali/za tvornicu "Mardešić"
~~tijela unutarnjih poslova LU~~ – Uvala Brbišćica/"luka spasa"
~~ostalo LO~~ – privezišta i sidrišta: Sali (glavna luka i Sašćica), Žman (Žmanšćica), Uvala Luka, Šipnatica, Ovča, Savar (Dražica), Brbinj (Lučica i Jaz), Dragove (Dumboka i Bukašin), Božava (Božavčica i Zagračina), Soline (Solišćica i Lučica), Veli Rat i Verunić te Čuna i Pantera, Uvala Zverinac.

Telekomunikacije

Prema podacima TT-a telekomunikacijski centar u Zadru, na području općine Sali ima ATC u Salima, Božavi, Brbinju, Žmanu, Dragovama i Velom Ratu koje su preko UKV uređaja na Sv Mihovilu vezane na glavni komutacijski centar u Zadru.

ATC Sali podzemnim kabelom veže Zaglav i Telašćicu, ATC Žman veže podzemnim kabelom Luku, ATC Brbinj veže podzemnim kabelom Savar i ATC Božava veže podmorskim kabelom Zverinac, a ATC Dragove, ATC Veli Rat, koja pokriva naselja Soline i Verunić.

Nova električna komunikacijska infrastruktura (EKI) za pružanje javnih komunikacijskih usluga putem električnih komunikacijskih vodova odrediti planiranjem koridora primjenjujući sljedeća načela:

- za gradove i naselja gradskog obilježja podzemno u zoni pješačkih staza ili zelenih površina;
- za ostala naselja: podzemno i/ili nadzemno u zoni pješačkih staza ili zelenih površina;
- za magistralno i međumjesno povezivanje: podzemno slijedeći koridore prometnica. Iznimno kada je to moguće, samo radi bitnog skraćivanja trasa, koridor se može planirati i izvan koridora prometnica vodeći računa o pravu vlasništva.

Za izgrađenu EKI za pružanje javnih komunikacijskih usluga putem električnih komunikacijskih vodova planirati dogradnju, odnosno rekonstrukciju te eventualno proširenje zbog implementacije novih tehnologija i i/ili kolokacija odnosno potreba novih operatera, vodeći računa o pravu zajedničkog korištenja od strane svih operatera.

Električna komunikacijska infrastruktura (EKI) i povezana oprema za pružanje komunikacijskih usluga putem elektromagnetskih valova, bez korištenja vodova (pokretne komunikacije) prema načinu postavljanja dijeli se na EKI i povezanu opremu na postojećim građevinama (antenski prihvat), te EKI i povezanu opremu na samostojećim antenskim stupovima.

Nova EKI za pružanje komunikacijskih usluga putem elektromagnetskih valova, bez korištenja vodova, odrediti planiranjem postave baznih stanica i njihovih antenskih sustava na antenskim prihvatima na izgrađenim građevinama i rešetkastim i/ili jednocijevnim stupovima u gradovima, naseljima i izvan njih, bez detaljnog definiranja (točkastog označavanja) lokacija vodeći računa o mogućnosti pokrivanja tih područja radijskim signalom koji će se emitirati radijskim sustavima smještenim na te antenske prihvate (zgrade i/ili stupove) uz načelo zajedničkog korištenja od strane svih operatera-koncesionara, gdje god je to moguće.

Planom se dozvoljava postavljanje električne komunikacijske infrastrukture i povezane opreme na postojećim građevinama (antenski prihvat) u skladu s posebnim uvjetima tijela i /ili osoba određenih posebnim propisima koji propisuju posebne uvjete prilikom ishođenja lokacijske dozvole.

EKI i povezana oprema pokretnih komunikacija na postojećim građevinama (antenski prihvat) Pokretna telekomunikacijska mreža nije definirana kartografskim prikazima Plana.

3. 5. 2. Elektroenergetski sustav

Područje općine Sali je u sklopu jedinstvenog elektroenergetskog sustava Zadarske županije. Područje se opskrbљuje električnom energijom iz rasklopog sustava na kopnenom dijelu preko 35 kV podmorskog kabela Kožino-Ugljan-Iž-Rava-Dugi otok, te 35kV kabela Kukljica-Sali.

U budućnosti će trebati izvršiti rekonstrukciju ovoga sustava, njegovom nadogradnjom i

povećavanjem kapaciteta, kako to razvoj bude nalagao, prvenstveno izgradnjom 35kV voda po Dugom otoku.

Dugoročno strateško opredjeljenje mora biti korištenje alternativnih izvora energije kao što su sunce i vjetar, za koje na ovim prostorima ima dobrih uvjeta.

Značajne uštede u potrošnji energije mogu se postići racionalizacijom potrošnje i primjenom suvremenih tehnologija u svim segmentima života.

3. 5. 3. Vodnogospodarski sustav (vodoopskrba, odvodnja, uređenje vodotoka, i voda, meljoracijska odvodnja)

Vodoopskrba

Problem vodoopskrbe je limitirajući čimbenik ukupnosti razvoja. Lokalni rezervoari jedva zadovoljavaju potrebe stanovništva. U ljetnoj sezoni, kada se potrošnja umnogostručuje nedostatak dovoljnih količina vode predstavlja veliki problem. Stoga je trajno rješenje povezivanje na sustav regionalnog vodovoda, a do toga vremena treba izgrađivati lokalne mreže kao dio definitivnoga rješenja i opskrbu naselja dovoženjem vode s kopna. Predlaže se istraživanje opskrbe vodom i putem uređaja za desalinizaciju morske boćate vode. Prijedlog trase vodovodne mreže na Dugom otoku koja će se vezati na regionalni sustav ucrtana je na grafičkom prilogu. Alternativna/privremena rješenja vodoopskrbe svih pučinskih otoka pa tako i otoka Općine Sali mogu biti lokalni sustavi desalinizacije morske vode za što bi trebalo izraditi kompleksne analize isplativosti takvih uređaja.

Proračun ukupne potrošnje vode na području mjesta Sali:

Na području mjesta Sali planira se u konačnosti 1300 stanovnika i 1400 kreveta u turističkim zonama za koje treba osigurati dovoljnu količinu vode u danu maksimalne potrošnje. Odabrana je specifična potrošnja vode prema slijedećoj tablici:

potrošači	br.korisnika	potrošnja [l/dan/korisnik]	ukupna potrošnja [l/dan]
stanovništvo	1300	120	156000
turističke zone	1400	200	280000
Ukupno			436000

Potrebe za vodom u konačnoj fazi izgradnje na području općine iznose:

- *srednja dnevna količina vode*

$$q_{sr}=436000/3600 \times 24 = 5,04 \text{ l/s}$$
- *maksimalna dnevna količina vode*
koeficijent dnevne neravnomjernosti: $K_D=1,7$

$$q_{max. dnevno}= 5,04 \times 1,7 = 8,57 \text{ l/s}$$
- *maksimalna satna količina vode*
koeficijent satne neravnomjernosti: $K_S=2,50$

$$q_{max. satno}= 8,57 \times 2,5 = 21,43 \text{ l/s}$$

Za komunalne potrebe i polijevanje potrebno je osigurati 20% od $q_{max. dnev.}$, tj.:

$$q_{komunalno}= 8,57 \times 0,20 = 1,71 \text{ l/s}$$

Za gubitke treba osigurati količinu vode od 10% od $q_{max. dnev.}$, tj.:

$$q_{gubici}= 8,57 \times 0,10 = 0,86 \text{ l/s}$$

Stoga ukupna maksimalna količina vode potrebna za rješenje vodoopskrbe na području mjesta Sali u konačnoj fazi izgradnje iznosi:

$$q_{uk}= 21,43 + 1,71 + 0,86 = 24 \text{ l/s}$$

Proračun ukupne potrošnje vode na području mjesta Zaglav:

Na području mjesta Zaglav planira se u konačnosti 400 stanovnika i 810 kreveta u turističkim zonama za koje treba osigurati dovoljnu količinu vode u danu maksimalne potrošnje. Odabrana je specifična potrošnja vode prema slijedećoj tablici:

potrošači	br.korisnika	potrošnja [l/dan/korisnik]	ukupna potrošnja [l/dan]
stanovništvo	400	120	48000
turističke zone	810	200	162000
Ukupno			210000

Potrebe za vodom u konačnoj fazi izgradnje na području općine iznose:

- *srednja dnevna količina vode*
 $q_{sr}=210000/3600 \times 24 = 2,43 \text{ l/s}$
- *maksimalna dnevna količina vode*
koeficijent dnevne neravnomjernosti: $K_D=1,7$
 $q_{max. dnevno}= 2,43 \times 1,7 = 4,13 \text{ l/s}$
- *maksimalna satna količina vode*
koeficijent satne neravnomjernosti: $K_S=2,50$
 $q_{max. satno}= 4,13 \times 2,5 = 10,33 \text{ l/s}$

Za komunalne potrebe i polijevanje potrebno je osigurati 20% od $q_{max. dnev.}$, tj.:

$$q_{komunalno}= 4,13 \times 0,20 = 0,83 \text{ l/s}$$

Za gubitke treba osigurati količinu vode od 10% od $q_{max. dnev.}$, tj.:

$$q_{gubici}= 4,13 \times 0,10 = 0,41 \text{ l/s}$$

Stoga ukupna maksimalna količina vode potrebna za rješenje vodoopskrbe na području mjesta Zaglav u konačnoj fazi izgradnje iznosi:

$$q_{uk}= 10,33 + 0,83 + 0,41 = 11,57 \text{ l/s}$$

Proračun ukupne potrošnje vode na području mesta Žman:

Na području mesta Žman planira se u konačnosti 400 stanovnika i 285 kreveta u turističkim zonama za koje treba osigurati dovoljnu količinu vode u danu maksimalne potrošnje. Odabrana je specifična potrošnja vode prema slijedećoj tablici:

potrošači	br.korisnika	potrošnja [l/dan/korisnik]	ukupna potrošnja [l/dan]
stanovništvo	400	120	48000
turističke zone	285	200	57000
Ukupno			105000

Potrebe za vodom u konačnoj fazi izgradnje na području općine iznose:

- *srednja dnevna količina vode*

$$q_{sr}=105000/3600 \times 24 = 1,22 \text{ l/s}$$

- *maksimalna dnevna količina vode*

koeficijent dnevne neravnomjernosti: $K_D=1,7$

$$q_{max. dnevno} = 1,22 \times 1,7 = 2,07 \text{ l/s}$$

- *maksimalna satna količina vode*

koeficijent satne neravnomjernosti: $K_S=2,50$

$$q_{max. satno} = 2,07 \times 2,5 = 5,18 \text{ l/s}$$

Za komunalne potrebe i polijevanje potrebno je osigurati 20% od $q_{max. dnev.}$, tj.:

$$q_{komunalno} = 2,07 \times 0,20 = 0,41 \text{ l/s}$$

Za gubitke treba osigurati količinu vode od 10% od $q_{max. dnev.}$, tj.:

$$q_{gubici} = 2,07 \times 0,10 = 0,21 \text{ l/s}$$

Stoga ukupna maksimalna količina vode potrebna za rješenje vodoopskrbe na području mesta Žman u konačnoj fazi izgradnje iznosi:

$$q_{uk} = 5,18 + 0,41 + 0,21 = 5,8 \text{ l/s}$$

Proračun ukupne potrošnje vode na području mjesta Luka:

Na području mjesta Luka planira se u konačnosti 200 stanovnika i 585 kreveta u turističkim zonama za koje treba osigurati dovoljnu količinu vode u danu maksimalne potrošnje. Odabrana je specifična potrošnja vode prema slijedećoj tablici:

potrošači	br.korisnika	potrošnja [l/dan/korisnik]	ukupna potrošnja [l/dan]
stanovništvo	200	120	24000
turističke zone	585	200	117000
Ukupno			141000

Potrebe za vodom u konačnoj fazi izgradnje na području općine iznose:

- *srednja dnevna količina vode*

$$q_{sr}=141000/3600 \times 24 = 1,63 \text{ l/s}$$
- *maksimalna dnevna količina vode*
koeficijent dnevne neravnomjernosti: $K_D=1,7$

$$q_{max. dnevno}= 1,63 \times 1,7 = 2,77 \text{ l/s}$$
- *maksimalna satna količina vode*
koeficijent satne neravnomjernosti: $K_S=2,50$

$$q_{max. satno}= 2,77 \times 2,5 = 6,92 \text{ l/s}$$

Za komunalne potrebe i polijevanje potrebno je osigurati 20% od $q_{max. dnev.}$, tj.:

$$q_{komunalno}= 2,77 \times 0,20 = 0,55 \text{ l/s}$$

Za gubitke treba osigurati količinu vode od 10% od $q_{max. dnev.}$, tj.:

$$q_{gubici}= 2,77 \times 0,10 = 0,28 \text{ l/s}$$

Stoga ukupna maksimalna količina vode potrebna za rješenje vodoopskrbe na području mjesta Luka u konačnoj fazi izgradnje iznosi:

$$q_{uk}= 6,92 + 0,55 + 0,28 = 7,75 \text{ l/s}$$

Proračun ukupne potrošnje vode na području mjesta Savar:

Na području mjesta Savar planira se u konačnosti 100 stanovnika i 300 kreveta u turističkim zonama za koje treba osigurati dovoljnu količinu vode u danu maksimalne potrošnje. Odabrana je specifična potrošnja vode prema slijedećoj tablici:

potrošači	br.korisnika	potrošnja [l/dan/korisnik]	ukupna potrošnja [l/dan]
stanovništvo	100	120	12000
turističke zone	300	200	60000
Ukupno			72000

Potrebe za vodom u konačnoj fazi izgradnje na području općine iznose:

- *srednja dnevna količina vode*

$$q_{sr}=72000/3600\times 24 = \mathbf{0,83 \text{ l/s}}$$
- *maksimalna dnevna količina vode*
koeficijent dnevne neravnomjernosti: $K_D=1,7$

$$q_{max. \text{ dnevno}}= 0,83\times 1,7 = \mathbf{1,41 \text{ l/s}}$$
- *maksimalna satna količina vode*
koeficijent satne neravnomjernosti: $K_S=2,50$

$$q_{max. \text{ satno}}= 1,41\times 2,5= \mathbf{3,53 \text{ l/s}}$$

Za komunalne potrebe i polijevanje potrebno je osigurati 20% od $q_{max. \text{ dnev.}}$, tj.:

$$q_{komunalno} = 1,41\times 0,20= \mathbf{0,28 \text{ l/s}}$$

Za gubitke treba osigurati količinu vode od 10% od $q_{max. \text{ dnev.}}$, tj.:

$$q_{gubici}= 1,41\times 0,10= \mathbf{0,14 \text{ l/s}}$$

Stoga ukupna maksimalna količina vode potrebna za rješenje vodoopskrbe na području mjesta Savar u konačnoj fazi izgradnje iznosi:

$$q_{uk}= 3,53+0,28+0,14 = \mathbf{3,95 \text{ l/s}}$$

Proračun ukupne potrošnje vode na području mjesta Brbinj:

Na području mjesta Brbinj planira se u konačnosti 200 stanovnika i 900 kreveta u turističkim zonama za koje treba osigurati dovoljnu količinu vode u danu maksimalne potrošnje. Odabrana je specifična potrošnja vode prema slijedećoj tablici:

potrošači	br.korisnika	potrošnja [l/dan/korisnik]	ukupna potrošnja [l/dan]
stanovništvo	200	120	24000
turističke zone	900	200	180000
Ukupno			204000

Potrebe za vodom u konačnoj fazi izgradnje na području općine iznose:

- *srednja dnevna količina vode*

$$q_{sr}=204000/3600 \times 24 = 2,36 \text{ l/s}$$
- *maksimalna dnevna količina vode*
 koeficijent dnevne neravnomjernosti: $K_D=1,7$

$$q_{max. dnevno}= 2,36 \times 1,7 = 4,01 \text{ l/s}$$
- *maksimalna satna količina vode*
 koeficijent satne neravnomjernosti: $K_S=2,50$

$$q_{max. satno}= 4,01 \times 2,5 = 10,03 \text{ l/s}$$

Za komunalne potrebe i polijevanje potrebno je osigurati 20% od $q_{max. dnev.}$, tj.:

$$q_{komunalno}= 4,01 \times 0,20 = 0,8 \text{ l/s}$$

Za gubitke treba osigurati količinu vode od 10% od $q_{max. dnev.}$, tj.:

$$q_{gubici}= 4,01 \times 0,10 = 0,4 \text{ l/s}$$

Stoga ukupna maksimalna količina vode potrebna za rješenje vodoopskrbe na području mjesta Brbinj u konačnoj fazi izgradnje iznosi:

$$q_{uk}= 10,03 + 0,8 + 0,4 = 11,23 \text{ l/s}$$

Proračun ukupne potrošnje vode na području mjesta Dragove:

Na području mjesta Dragove planira se u konačnosti 150 stanovnika i 450 kreveta u turističkim zonama za koje treba osigurati dovoljnu količinu vode u danu maksimalne potrošnje. Odabrana je specifična potrošnja vode prema slijedećoj tablici:

potrošači	br.korisnika	potrošnja [l/dan/korisnik]	ukupna potrošnja [l/dan]
stanovništvo	150	120	18000
turističke zone	450	200	90000
Ukupno			108000

Potrebe za vodom u konačnoj fazi izgradnje na području općine iznose:

- *srednja dnevna količina vode*

$$q_{sr}=108000/3600 \times 24 = 1,25 \text{ l/s}$$
- *maksimalna dnevna količina vode*
koeficijent dnevne neravnomjernosti: $K_D=1,7$

$$q_{max. dnevno}= 1,25 \times 1,7 = 2,13 \text{ l/s}$$
- *maksimalna satna količina vode*
koeficijent satne neravnomjernosti: $K_S=2,50$

$$q_{max. satno}= 2,13 \times 2,5 = 5,33 \text{ l/s}$$

Za komunalne potrebe i polijevanje potrebno je osigurati 20% od $q_{max. dnev.}$, tj.:

$$q_{komunalno}= 2,13 \times 0,20 = 0,43 \text{ l/s}$$

Za gubitke treba osigurati količinu vode od 10% od $q_{max. dnev.}$, tj.:

$$q_{gubici}= 2,13 \times 0,10 = 0,21 \text{ l/s}$$

Stoga ukupna maksimalna količina vode potrebna za rješenje vodoopskrbe na području mjesta Dragove u konačnoj fazi izgradnje iznosi:

$$q_{uk}= 5,33 + 0,43 + 0,21 = 5,97 \text{ l/s}$$

Proračun ukupne potrošnje vode na području mjesta Božava:

Na području mjesta Božava planira se u konačnosti 200 stanovnika i 550 kreveta u turističkim zonama za koje treba osigurati dovoljnu količinu vode u danu maksimalne potrošnje. Odabrana je specifična potrošnja vode prema slijedećoj tablici:

potrošači	br.korisnika	potrošnja [l/dan/korisnik]	ukupna potrošnja [l/dan]
stanovništvo	200	120	24000
turističke zone	550	200	110000
Ukupno			134000

Potrebe za vodom u konačnoj fazi izgradnje na području općine iznose:

- *srednja dnevna količina vode*
 $q_{sr}=134000/3600 \times 24 = 1,55 \text{ l/s}$
- *maksimalna dnevna količina vode*
koeficijent dnevne neravnomjernosti: $K_D=1,7$
 $q_{max. dnevno}= 1,55 \times 1,7 = 2,64 \text{ l/s}$
- *maksimalna satna količina vode*
koeficijent satne neravnomjernosti: $K_S=2,50$
 $q_{max. satno}= 2,64 \times 2,5 = 6,6 \text{ l/s}$

Za komunalne potrebe i polijevanje potrebno je osigurati 20% od $q_{max. dnev.}$, tj.:

$$q_{komunalno}= 2,64 \times 0,20 = 0,53 \text{ l/s}$$

Za gubitke treba osigurati količinu vode od 10% od $q_{max. dnev.}$, tj.:

$$q_{gubici}= 2,64 \times 0,10 = 0,26 \text{ l/s}$$

Stoga ukupna maksimalna količina vode potrebna za rješenje vodoopskrbe na području mjesta Božava u konačnoj fazi izgradnje iznosi:

$$q_{uk}= 6,6 + 0,53 + 0,26 = 7,39 \text{ l/s}$$

Proračun ukupne potrošnje vode na području mjesta Soline:

Na području mjesta Soline planira se u konačnosti 150 stanovnika i 1365 kreveta u turističkim zonama za koje treba osigurati dovoljnu količinu vode u danu maksimalne potrošnje. Odabrana je specifična potrošnja vode prema slijedećoj tablici:

potrošači	br.korisnika	potrošnja [l/dan/korisnik]	ukupna potrošnja [l/dan]
stanovništvo	150	120	18000
turističke zone	1365	200	273000
Ukupno			291000

Potrebe za vodom u konačnoj fazi izgradnje na području općine iznose:

- *srednja dnevna količina vode*

$$q_{sr}=291000/3600 \times 24 = 3,37 \text{ l/s}$$
- *maksimalna dnevna količina vode*
koeficijent dnevne neravnomjernosti: $K_D=1,7$

$$q_{max. dnevno}= 3,37 \times 1,7 = 5,73 \text{ l/s}$$
- *maksimalna satna količina vode*
koeficijent satne neravnomjernosti: $K_S=2,50$

$$q_{max. satno}= 5,73 \times 2,5 = 14,33 \text{ l/s}$$

Za komunalne potrebe i polijevanje potrebno je osigurati 20% od $q_{max. dnev.}$, tj.:

$$q_{komunalno}= 5,73 \times 0,20 = 1,15 \text{ l/s}$$

Za gubitke treba osigurati količinu vode od 10% od $q_{max. dnev.}$, tj.:

$$q_{gubici}= 5,73 \times 0,10 = 0,57 \text{ l/s}$$

Stoga ukupna maksimalna količina vode potrebna za rješenje vodoopskrbe na području mjesta Soline u konačnoj fazi izgradnje iznosi:

$$q_{uk}= 14,33 + 1,15 + 0,57 = 16,05 \text{ l/s}$$

Proračun ukupne potrošnje vode na području mjesta Veli Rat:

Na području mjesta Veli Rat planira se u konačnosti 150 stanovnika i 600 kreveta u turističkim zonama za koje treba osigurati dovoljnu količinu vode u danu maksimalne potrošnje. Odabrana je specifična potrošnja vode prema slijedećoj tablici:

potrošači	br.korisnika	potrošnja [l/dan/korisnik]	ukupna potrošnja [l/dan]
stanovništvo	150	120	18000
turističke zone	600	200	120000
Ukupno			138000

Potrebe za vodom u konačnoj fazi izgradnje na području općine iznose:

- *srednja dnevna količina vode*

$$q_{sr}=138000/3600 \times 24 = 1,60 \text{ l/s}$$
- *maksimalna dnevna količina vode*
koeficijent dnevne neravnomjernosti: $K_D=1,7$

$$q_{max. dnevno}= 1,6 \times 1,7 = 2,72 \text{ l/s}$$
- *maksimalna satna količina vode*
koeficijent satne neravnomjernosti: $K_S=2,50$

$$q_{max. satno}= 2,72 \times 2,5 = 6,8 \text{ l/s}$$

Za komunalne potrebe i polijevanje potrebno je osigurati 20% od $q_{max. dnev.}$, tj.:

$$q_{komunalno}= 2,72 \times 0,20 = 0,54 \text{ l/s}$$

Za gubitke treba osigurati količinu vode od 10% od $q_{max. dnev.}$, tj.:

$$q_{gubici}= 2,72 \times 0,10 = 0,27 \text{ l/s}$$

Stoga ukupna maksimalna količina vode potrebna za rješenje vodoopskrbe na području mjesta Veli Rat u konačnoj fazi izgradnje iznosi:

$$q_{uk}= 6,8 + 0,54 + 0,27 = 7,61 \text{ l/s}$$

Proračun ukupne potrošnje vode na području mjesta Verunić:

Na području mjesta Verunić planira se u konačnosti 100 stanovnika i 500 kreveta u turističkim zonama za koje treba osigurati dovoljnu količinu vode u danu maksimalne potrošnje. Odabrana je specifična potrošnja vode prema slijedećoj tablici:

potrošači	br.korisnika	potrošnja [l/dan/korisnik]	ukupna potrošnja [l/dan]
stanovništvo	100	120	12000
turističke zone	500	200	100000
Ukupno			112000

Potrebe za vodom u konačnoj fazi izgradnje na području općine iznose:

- *srednja dnevna količina vode*

$$q_{sr}=112000/3600 \times 24 = 1,30 \text{ l/s}$$
- *maksimalna dnevna količina vode*
koeficijent dnevne neravnomjernosti: $K_D=1,7$

$$q_{max. dnevno}= 1,3 \times 1,7 = 2,21 \text{ l/s}$$
- *maksimalna satna količina vode*
koeficijent satne neravnomjernosti: $K_S=2,50$

$$q_{max. satno}= 2,21 \times 2,5 = 5,53 \text{ l/s}$$

Za komunalne potrebe i polijevanje potrebno je osigurati 20% od $q_{max. dnev.}$, tj.:

$$q_{komunalno}= 2,21 \times 0,20 = 0,44 \text{ l/s}$$

Za gubitke treba osigurati količinu vode od 10% od $q_{max. dnev.}$, tj.:

$$q_{gubici}= 2,21 \times 0,10 = 0,22 \text{ l/s}$$

Stoga ukupna maksimalna količina vode potrebna za rješenje vodoopskrbe na području mjesta Verunić u konačnoj fazi izgradnje iznosi:

$$q_{uk}= 5,53 + 0,44 + 0,22 = 6,19 \text{ l/s}$$

Proračun ukupne potrošnje vode na području mjesta Zverinac:

Na području mjesta Zverinac planira se u konačnosti 100 stanovnika za koje treba osigurati dovoljnu količinu vode u danu maksimalne potrošnje. Odabrana je specifična potrošnja vode prema slijedećoj tablici:

potrošači	br.korisnika	potrošnja [l/dan/korisnik]	ukupna potrošnja [l/dan]
stanovništvo	100	120	12000
	Ukupno		12000

Potrebe za vodom u konačnoj fazi izgradnje na području općine iznose:

- *srednja dnevna količina vode*
 $q_{sr}=12000/3600 \times 24 = 0,14 \text{ l/s}$
- *maksimalna dnevna količina vode*
koeficijent dnevne neravnomjernosti: $K_D=1,7$
 $q_{max. dnevno}= 0,14 \times 1,7 = 0,24 \text{ l/s}$
- *maksimalna satna količina vode*
koeficijent satne neravnomjernosti: $K_s=2,50$
 $q_{max. satno}= 0,24 \times 2,5 = 0,6 \text{ l/s}$

Za komunalne potrebe i polijevanje potrebno je osigurati 20% od $q_{max. dnevno}$, tj.:

$$q_{komunalno}= 0,24 \times 0,20 = 0,05 \text{ l/s}$$

Za gubitke treba osigurati količinu vode od 10% od $q_{max. dnevno}$, tj.:

$$q_{gubici}= 0,24 \times 0,10 = 0,03 \text{ l/s}$$

Stoga ukupna maksimalna količina vode potrebna za rješenje vodoopskrbe na području mjesta Zverinac u konačnoj fazi izgradnje iznosi:

$$q_{uk}= 0,6 + 0,05 + 0,03 = 0,68 \text{ l/s}$$

Obzirom na planirani tip izgradnje na području obuhvata općine treba za potrebu protupožarne zaštite prema postojećim Pravilnikom o hidrantskoj mreži za gašenje požara osigurati najmanju količinu vode po jednom požaru od $q_{poz}=10,00 \text{ l/s}$.

Na temelju gore navedenoga, maksimalna potebna količina vode na području čitave Općine Sali iznosi:

$$q_{uk}= 24 + 11,57 + 5,8 + 7,75 + 3,95 + 11,23 + 5,97 + 7,39 + 16,05 + 7,61 + 6,19 + 0,68 + 10 = 118,19 \text{ l/s}$$

Odvodnja

Odvodnja otpadnih voda, na djelotvoran i suvremen način, za ovo je područje od vrlo velikog značenja. Naime, dosadašnja praksa izgradnje septickih jama koje se ne izvode u skladu sa tehničkim propisima postaju obične crne jame. To uzrokuje ispuštanje otpadnih voda u tlo, a time se zagađuje obalno more putem velikoga broja vrvlja.

Obzirom na međusobnu udaljenost naselja nije moguće planirati jedinstveni sustav odvodnje otpadnih voda. Taj se problem mora rješavati separatno za svako naselje, pri čemu treba primijeniti suvremene uređaje koji će garantirati potpuno pročišćavanje, a pri tome biti racionalni. To bi bili lokalni kanalizacijski sustavi kao zaokružene cijeline jedne građevinske zone.

Za ove zahvate potrebno je utvrditi prioritete i pristupiti izradi projektne dokumentacije.

Do realizacije sustava javne odvodnje je moguća realizacija pojedinačnih objekata sa prihvatom otpadnih voda u vodonepropusne sabirne jame i odvozom putem ovlaštenog pravnog subjekta ili izgradnjom vlastitih uređaja za pročišćavanje otpadnih voda prije upuštanja istih u teren putem upojnih bunara odgovarajućeg kapaciteta na samoj čestici, a sve ovisno o uvjetima na terenu uz suglasnost i prema uvjetima Hrvatskih voda.

Potrošači koji na javni sustav odvodnje otpadnih voda priključuju svoje otpadne vode čija je kvaliteta različita od standarda komunalnih otpadnih voda (tehnološke otpadne vode) obavezni su izvršiti predtretman svojih otpadnih voda do standarda komunalnih otpadnih voda.

3. 6. Postupanje s otpadom

U domeni zbrinjavanja otpada postoji niz neriješenih problema na lokalnoj razini, ali istovremeno i makro planu. Ovoj se problematiči, u posljednje vrijeme, nastoji posvetiti sve veća pažnja, pa je za očekivati da će u budućnosti zbrinjavanje otpada biti rješavano na bolji način nego što je to bilo do sada. U prostorima koji su prvenstveno orijentirani na turizam urgentnost rješenja zbrinjavanja otpada postaje još važnijom.

Problem odlaganja otpada treba rješiti na nivou cijele županije izgradnjom županijskog centra za gospodarenje otpadom.

Do izgradnje Županijskog (regionalnog) centra za gospodarenje otpadom (ŽCGO-a) većina otpada sa područja županije privremeno se odlaže na postojećem odlagalištu Diklo uz istovremenu sanaciju istog.

Prema izrađenoj Studiji o postupanju s otpadom za područje Zadarske županije nisu predvedena odlagališta otpada na otocima, pa tako ni na području općine Sali. Za područje općine Sali predvedene su jedna do dvije transfer postaja gdje će se otpad sakupljati, selektirati, te potom odvoziti na središnje županijsko odlagalište otpada na kopno.

Sukladno tome Prostorni plan Zadarske županije odredio je da se Otpad s otoka odvozi se na Kopno, (privremeno na odlagalište Diklo), a na svakom otoku organizira pretovarne stanice

Pretovarna stanica (transfer stanica) je građevina za skladištenje, pripremu i pretovar otpada namijenjenog prijevozu prema mjestu njegove uporabe ili zbrinjavanja.

Građevine za gospodarenje otpadom lokalnog značaja (pretovarne stanice i druge građevine za gospodarenje otpadom u skladu sa Zakonom o održivom gospodarenju otpadom, „Narodne novine“, broj 94/13) mogu se planirati unutar građevinskih područja proizvodne namjene, temeljem PPUG/O-a.

Sukladno Zakonu o održivom gospodarenju otpadom (N.N. 94/13, 73717) Općina Sali donijela je Plan gospodarenja otpadom (službeni glasnik Općine Sali br. 5/18), kojim je evidentirano stanje u pogledu zbrinjavanja otpada na prostoru Općine i utvrđene mjere i ciljevi organiziranog zbrinjavanja istog.

Postojeće stanje: Procjena količine komunalnoga otpada iznosi 1320 kg/d, odnosno 482 t/g.

~~U Salima, gdje živi oko pola dugoočekog stanovništva, otpad se odlaže na lokaciji "Dečić" 3 km udaljenoj od naselja. Lokalitet je na samoj granici NP Telašćica gdje se svakodnevno spaljuje otpad, a ima i velika količina metalnog otpada koji se povremeno odvozi na kopno. Ovo odlagalište treba koristiti i mjestima Zaglav i Luka, ali zbog inertnosti veće količine krutoga otpada se ostavljaju uz otočku prometnicu.~~

~~U Bežavi se otpad spaljuje na lokaciji Zagračina na nasipu uz more. Lokacija nije uočljiva ali je dim od spaljenog otpada vidljiv sa morske vizure.~~

~~Ostala naselja općine Sali služe se privremenim neprimjerenum lokacijama za deponiranje otpada. Prikupljanje miješanog komunalnog otpada provodi se putem kontejnera koji su postavljeni na javnim površinama i raspoređeni po naseljima na području Općine Sali.~~

Na području Općine nalazi se samo jedan zeleni otok i to na otoku Zverincu.

Zeleni (reciklaži) otoci su skupine raznovrsnih posuda u kojima se odvojeno sakupljaju reciklirajući materijali.

Spremniци za prikupljanje motornog ulja postavljeni su u naseljima Sali, Zaglav, Žman i Brbinj.

Na prostoru Općine nema pretovarne stanice niti reciklažo dvorišta.

Reciklažo dvorište je nadzirani ograđeni prostor namijenjen odvojenom prikupljanju i privremenom skladištenju manjih količina posebnih vrsta otpada.

Temeljem uvjeta iz PPŽ-a i sukladno Planu gospodarenja otpadom na prostoru Općine urediti će se transfer postaja sa reciklažom dvorištem na prostoru proizvodne zone. Obzirom na vrste otpada koje se mogu pronaći na području Općine, u reciklažom dvorištu potrebno je osigurati spremnike za slijedeće vrste otpada: - stari namještaj i drugi glomazni otpad - otpadno željezo - plastiku - papir - električne i elektroničke uređaje - otpadnu ambalažu onečišćenu opasnim tvarima (posude od pesticida, ulja, boja i lakova i sli.) - opasni otpad iz domaćinstva (otpadni lijekovi, kemikalije, boje i sli.) - motorna i jestiva ulja - staklo - otpadne baterije Sav opasni otpad mora se izdvajati iz toka komunalnog i drugih tipova neopasnog otpada.

U planu je postavljanje još zelenih otoka na više lokacija duž cijele Općine. Zeleni otoci se u pravilu sastoje od 4 spremnika različite boje. To su spremnici za: papirnati i kartonski otpad otpadnu plastiku metalni otpad otpadno staklo, a moguće je dodati i jedan za baterije.

Usporedno s uspostavom zelenih otoka i reciklažog dvorišta Općina je dužna vršiti stalni nadzor i edukaciju stanovništva, a sve u cilju smanjivanja nastanka otpada reduciranja količine odnosno recikliranja istog.

~~Posejti problem i deponiranja građevinskoga otpada kojim se danas uglavnom zatravuju dijelevi ebole.~~

~~Posejće zakonodavstvo iz oblasti gospodarenja otpadom je obuhvatilo čitavu problematiku, ali~~

se ono, nažalost ne provodi efikasno.

Zakon o otpadu (NN 34/95), Pravilnik o vrstama otpada (NN 27/96), Pravilnik o postupanju s ambalažnim otpadom (NN 53/86), Pravilnik o uvjetima za postupanje s otpadom (NN 123/97), Zakon o komunalnom gospodarstvu (NN 36/95 i 70/97), Zakon o prijevozu opasnih tvari (NN 97/93) i Zakon o zapaljivim tekućinama i plinovima (NN 108/95).

Prema Zakonu o otpadu (NN 34/95) članak 10. Općina Sali je dužna osigurati provedenje mjera za postupanje s komunalnim otpadom. O postupku se može sporazumjeti više jedinica lokalne samouprave. Općina je dužna :

- U okviru mjera zaštite okoliša utvrditi mјere postupanja s otpadom (članak 8.)
- Osigurati provedbu mјera (članak 10.)
- Centralizirati postojeće odlaganje otpada s ciljem smanjenja neuređenih odlagališta otpada, te njihove sanacije.
- Prikupiti podatke na propisanom obrascu o postupanju s komunalnim otpadom (čl. 18.)

Sakupljanje i odlaganje komunalnoga otpada u smislu Zakona o komunalnom gospodarenju (NN 36/95) čl. 3. smatra se komunalnom djelatnošću, a obavljanje ove djelatnosti i nadzor nad provedbom odredbi ovoga Zakona je u nadležnosti jedinica lokalne samouprave.

3. 7. Sprječavanje nepovoljna utjecaja na okoliš

U kontekstu temeljnih značajki općinskog prostora koje su sadržane u politici očuvanja prirodnih vrijednosti, kao osnovnog razvojnog resursa ovoga područja, potrebno je odmah pristupiti valorizaciji svih zatečenih vrijednosti i zaustavljanju onih radnji koje bi mogле imati neizbrisivo nepovoljan utjecaj na okoliš. Ako se to ne dogodi pogoršati će se ukupno stanje koji može imati dugoročno nesagledive i nepopravljive posljedice za prostor. U tom smislu će se kroz provedbene mјere ustanoviti donji prag mogućih intervencija u prostoru, te načini kontrole korištenja prostora.

Sadržaji koji mogu biti agens neravnoteže u okolišu su :

- Prekomjerna i nekontrolirana stambena i svaka druga izgradnja
- Lociranje industrijskih postrojenja koji su zagađivači tla, zraka i mora.
- Prekomjerno korištenje morske obale i kopnenog pojasa uz more za neprimjerene sadržaje koji mogu zagađivati obalu i akvatorij (velike marimo, brodogradilišta, luke za istovar rasutih tereta i drugo).
- Nedostatak primjerenih sustava pročišćavanja i ispuštanja otpadnih voda u more.
- Neregulirana odvodnja površinskih voda
- Prevelika uporaba pesticida i nepotrebna sječa šume
- Zahvati u pejsažu poput nedovoljno istraženih prostorno-vizualnih karakteristika kod lociranja kamenoloma, loše položenih trasa prometnica, izgradnja građevina čiji su gabariti van mjerila okoliša i dr.

Težeći da se očuvaju nenarušeni dijelovi okoliša, te da se popravi ono što je moguće popraviti, uloga općinske zajednice je nezamjenjiva. Ta se uloga mora očitovati kroz formiranje stalne stručne službe monitoringa, organiziranja raznih stručnih skupova o očuvanju okoliša te permanentnom edukacijom lokalnog stanovništva.

Prigodom izrade stručnih podloga za eksplotaciju kamena na planiranom prostoru treba bezuvjetno voditi računa o položaju eksplotacijskog polja o odnosu na vizure s mora i otočke ceste.